

YÖN

HAFTALIK GAZETE

**Komünizm
Nedir?**

(Orta sayfada)

TÜSTAV

Hem vergi yükü, hem geçim sıkıntısı

OKUYUCUDAN YÖNE

Köylünün omuzbaşındayız

Baharın anıtlarının oğlu Nevzat geldi, ama, ekobah namusundan yola çıkmak, ya da de Cumra namusuna ye deyecekti. Buna kiyametin gelmesi. Baca koca koca. Havyet hudemuduna bı tıpkı bir kıyımıdır. Ofis ten buğday alacakmış. Ay ni zamanda benimde gördüm bir işi varmış. Nevzat'ın. «Biz beg kardesiz, ayrıldık arazilerimizi tak sim etti. Ben artık bu gli dişle çiftçiliği terkedeceğim. Bana devlet dairele rinde bekçilik, hademelik veya buna benzer bir iş bulsun diyor. Henüz kişi girmeden buğdayı bitmiş. «Su anda bizim evde tıklıdan fazla yağ yoktur diye mırar edip duruyordu. 20 kilo kadar insanız peynirleri varmış. Ardahan'a meyve götürmüş, ağırlığı kadar arpa gotirmış atımda. Yiyecığını bu suret le takviye etmiş. Ofis'ten götüreceği buğdayı bayram larda kullanacakları.

İtiraf edeyim ki, akrabam olduğumu halde, kendisi ni orta halli bir köyi ola rak bildirdim. Hangi orta halli? Can pekşitiriyor. Nevzat amca. Dört çocugu, ka nı, kendisi ve ihtiyar ana - babası ile.

Altıncı beş kilo buğday almıştı. Öğleden sonra. «Kâ mal Efendi, bir çift bana, bir çift baba Trabzon lastiği alacağım. Dükkan lara beraber gidelim diye garip bir iş teklifi etti bana. Ofisten buğday alını, bana bir odacılık bulabilecek mi sin? Oteśnie boş versi yordu. Nevzat Amca.

7000 metretik kanal yapmışlar, devletten boru iste mişler. Hendis programına alınmadınca, cevabını alıp, oturmuşlar aşağı.

Üzer — beş lira topla misin, aralarından, Ankaraya bir adam göndermeli. Türkiye'nin başka bir yerine nakledilmelerini istemeler. Topraklarında arpadan başka birçok bitmiyor. Aynı zamanda tama men orman içindeyiz. Eh buza gezen birkaç kurutu da orman cezalarına, taş miniatürlerine, orman vekil Gereçlerine veriyoruz. Hallimiz perigandır demigler. Senato başkan vekili, ebsos yer bulsun. Posoflular yer

let kapasit. Kochmakacak binpey yok. Fakat bakkal Mülâzimden tutun da, Vehbi Beyedindin satıcı personele kadar durum böyledir. Bakkal Mülâzim 11 lira 75 kurus istemiş Trabzonlara. Sonra da esen fakir olduğum için, ikram edeyim, 850 kurus olsun demis. Ben gitmiş olsaydım rahatça 600 kurustan alacaktım. Yine de kazık almaktan şartı ile.

Geceleyin eve, uzun uzun hal çaresi düşündük geçim üzerine. «Bütün aza zillerine patates ek Südümüzdeki sene. Patatesler 35 kurustur. Patatesleri şehrde getirilelim, sata lim ve senelik yağ, peynir, buğday vesası ihtiyaclarını para ile temin edelim. Høy le bir deneme yap. Muvafak olamazsan, ben takviye ederim. Öteki seneye tekrar bildigine dönersem» diye aklı öğrettim güya. Öğrettigime de pignan etti beni. Köyde içme suyu bile yokmuş. Patates bolca sularnamadığa ektigini bile alamamıştım topaktan. «Alay mı ediyorsun Kâmal Efendi, elalem başuma güler. Bizim topakta arpa dan bagası bitmez. Bana bir odacılık bulabilecek mi sin? Oteśnie boş versi yordu. Nevzat Amca.

7000 metretik kanal yapmışlar, devletten boru iste mişler. Hendis programına alınmadınca, cevabını alıp, oturmuşlar aşağı.

Üzer — beş lira topla misin, aralarından, Ankaraya bir adam göndermeli. Türkiye'nin başka bir yerine nakledilmelerini istemeler. Topraklarında arpadan başka birçok bitmiyor. Aynı zamanda tama men orman içindeyiz. Eh buza gezen birkaç kurutu da orman cezalarına, taş miniatürlerine, orman vekil Gereçlerine veriyoruz. Hallimiz perigandır demigler. Senato başkan vekili, ebsos yer bulsun. Posoflular yer

legitimiz. Şarapçılarla işim ne? demig. İmar ve İskan Umum Müdürlüğü Umum Müdür pilot bölge, millet bölge kabiliinden bazı şeylerden bahsetmiş, şimdilik sırı gelmeyeceğini söylemiş, çokmuş işin içinden. Geçenlerde bir gün de, yirmiden fazla zabut tutulmuş İskan. Ormandan kazanılmış arazidir iddiası ile hem ceza mahkemesi ne verilmişler, hem de hukuk mahkemesinde men'i müdafahaları davaları açılmış aleyhieride. Ankaraya gitmenin, işte böyle faydası (1) olmuş. Arazilerinin ja mamen orman arazisi olduğunu, kendileri İhbar etmişler. Nevzat Amca: «Bu ne birim hükümet, hem ye rininde oturun diyor, hem de yerimizi elimizden alıyor. Biz ne iş göreceğiz, Kâmal efendi. Dendimizi sana anlatıyoruz; sen de bir doğru şare bulmuyor sun bisex demek suretiyle dünyanın en ağır ithamını yapmış oluyordu.

Köylülerimin dertlerine çare bulamadım. Fakat bazı geyler akıma geldi. Kâmal kâti doğdum. Bize gelen kaymakam, bize gelen veteriner, bize gelen hekim, bize gelen herkes, köylünün yumurtasını 5 kurustan, yağımları 5 liradan, koyunu 30 liradan, peynirini 100 kurutun, elmasını 25 kurutun. İlhanısun 15 kurutun, domatesini 10 kurutun yiyebilmenin tedbirlerini arattı. Köyde ne yapsun?

Birkaç gün önce, samanlı stafiyette mahkeme salonunda oturan bir köyüdü. hâkim hissüse çajardı. «Mâ kememîn sâkünnetini îhlâl ettin. Sona ceza vereceğim. 25 lira para cezasını mi, yoksa bir hafta hapşırılık edersiniz dedi. Köyde 10 para vermek için bir tek kurutum yok, diyecek hapis cezasına razı oldu. Acaba şayın Vehbi Koç, bir hafta hapis için kaçı

lirayı veya kaçı milyonu gözden çıkarır? Herhalde, en az bir milyonu. O halde, bu vatandaş, Vehbi Koç'un milyonda biri nispetinde vatandaşdır. Bunun hürriyetinin değerli. Vehbi Koç'un hürriyetinin değerinin milyonları biridir. İki barı, insanlığı, vatandaşlık hakları hep aynı nispette olmalıdır. Devletçilik, halkın diyecek politika ya bağlamış bulunan asyam öňümüz, böyle hareket etse.

Sayın İhnâmımızın günü da hatırlatayım ki, bugünkü Vehbi Beyler, bakkal Mülâzim gibi hareket etmek suretiyle para babası olmuşlardır. Ben Nevzat Amca ile beraber gitseydim alısh-verise. Trabzon lastiklerini alırken kazanlmayacaktı. İsmet Paşa da halkı ile beraber gitmiş olsaydı, halkı olsaydı, bu memlekette para babaları türemeyecekti. Hürriyetler, haklar ve itibarlar paraya dayanımsızdı. Bu yol, milletçe kalkınma yolu de gildir. Vedaşları ile hissedilen bir zerre insan varsa, onlara söyleyorum: Vatan das eziyor, vatandaş can çektileriyor. Kalkınıyoruz, refah içerisindeyiz. İstiklalimizdeki sultani bulmuşlar, koca man mandaları da devi rip yiyoruz.

Mandalalar ayıri göründüğünde, yarbu mandalar kaçar, ana manda ayının tizerine saldırırımsız. Burumunu sfer boynuzları ile hücum eder mis. Aya da mandanın boyuna koluya sıçrar, arka ayakları ile mandanın kulağılarını perde ya par ve ön ayakları ile man danın omuvalarına sarılır mis. Ve böbreğe göden ve kulaktan istifade eden manda, ormanların derinliklerinde acı acı bağırrarak dolagırmış. Bu arada ayı da omuzbaşlarını koparıp, ana manda kendiliğinden düşermiş. O zaman ayı, can çekmekle olan man dayı yumuşak yerlerinde diri diri koparıp yermiş. Muhammed Dayı, ayların dört tanesini bu pozisyon da tükürke vurmış.

Bunları evde anlatı. Ben ve çocukların meraklı dinledik.

Bizde, mutlu azınlık ön celeri yalnız. Bütük çögünükle tek başına səmər rıdyordu. Şimdi o da bir semtin buldu. Özel sektör imam altında, devletin des teğine mîrâcâsat etmek suretiyle büyük coğulluğun gönüllerini ve kulaklarını kapananın yolunu keşfetti. Ve böbreğe bûyûk kütlenin omuzbaşlarını oturdu.

Allahtan dileğim odur ki, şayın İhnâm de, bir (dayılık) etsin. Mutlu azınlık, bûyûk çögünlüğün oturmuşbaşlarını bittişmek üzere redir. Milletin kurtarıs bilmesi için, bu pozisyon da, cesur bir (Dayıya) ihti yacınız vardır.

Kemal KAYA
(Avukat - Savsat)

Basından

Hareket

Sosyalist Kültür Derneği

Uydurma Demokrasî, «Maskeli Demokrasî», «Aldatmaca Demokrasî» düzenleriyle hiç bir benzergili olmayan «Gerçek Demokrasî»de, emekçilimizin haklarına sosyalist partiler temsilcilik ederler. Bizzim ülkemiz de, gerçek demokrasîye ulaşma kararında olduğu için, bu ihtiyaç kendini uzun zamandır hissettiriyordu. Memleketle hızla gelişen şartların bir araya topladığı bir avuç aydın, bir avuç yurtsever, hattâ denilebilir ki bir avuç kahraman «Sosyalist Kültür Derneği» adıyla bir dernek kurdu. «Türkiye Sosyalist Partisi»nin çekirdegini teşkil edecek olan bu kuruluş, Türkîyemiz geleceğini aydınlatan bir ışıktr.

Yüzyıllardan beri sürüp giden bir sümürme düzeninin hiç değiştirmesini söyleyen çarçılarm uykuları kaça da, bir toplumun sürü halinde yasiyamayacağını artırmak gerekdir. Derneğin Ankara Valiliğine verilecek olan tüzüğü okudum. Okuduktan sonra da kuruculardan biriyle, İlhamî Soysal'la bir görüşmeyi dedim.

— Hayırlı olsun beyefendî.
— Sağ olun, dedi İlhamî Soysal.
— İyi cesaret doğrusu, diye ekledim.
— Bu bir cesaret meselesi değil ki, dedi. İnsan Hakları ve Anayasaya dayanan bir demokrasi düzeni istemiyor muyuz?
— E... e... e... evet.
— Biz sosyal adalet istemiyor muyuz?
— E... e... e... evet. Başakiller öyle söylüyorlar, ne bileyim ben. İstiyoruz.
— İşte biz de onları istediklerini yerine getirmeye çalışıyoruz.

— İyi öyleyse.. Gel gelelim, tüzükte bazı maddeler var ki.
— Hangi maddeler?
— Canım, içinde bir takım cinash laflar var. Sözüne geliş, derneğin amacını belli eden 2 ncı maddede.

— Ne olmuş ikinci maddede?
— Emek falan gibi laflar var.
— Evet, emeği toplumun temel değeri sayıyoruz.
— İşte orası biraz karışık. Çünkü siz diyorsunuz ki «Bizim isimiz gücümüz emek..» Karşı taraf diyor ki «Bizim isimiz gücümüz yemek..»
— Ne yapalım? Bu bizim başlıca ilkeniz.
— Sonra siz her türlü sömürgecilik de ortadan kaldırırmak istiyormusunuz.
— İstiyorum.
— Size kalırsa toprak reformu falan da yaparsınız...

— Yaparız.
— Öyleyse siz ağalarla karşılaşırız.
— Karşıyız..
— Derebeylerine de karşılaşırız.
— Karşıyız.
— Siz simdi grevi falan da desteklersiniz.
— Destekleriz.
— Öyleyse siz, emekçînin haklarını korumak için savaşa da atıhrsınız..
— Atırlız.
— Hüm! İşler çatallaşıyor. Öyleyse siz kolay ve rahat zengin olma yolunu da tıkarsınız.
Tikarız.
Karaborsaya da karşı mısınız?
— Karşıyız.
— O halde siz rüsvete, zimmete karşı da durursunuz...

— Dururuz.
— Öyleyse siz memleketi düşpedüz yıkmak istiyorsunuz...
— Neden?
— Buna olmamışca Türkiye olmaz ki.
İlhamî Soysal güllişmedi:
— Üye bir olur ki, dedi. Hem de cennet Türkiye olur.
— Valla bilmem, dedim. Bu memlekette gerici var, ırkçı var, Atatürk heykelini kırın var, her çeşit ipsizi sapsız var. Üstelik bunlar tam birlik olmuşlar. Bkz tarihi baldırımızdan kaptı mydi, Kuduz Hastanesinin 40 ignesi de kâr etmez. Ona göre bir karar verin dedim.

İlhamî Soysal hâli bana bir takım koşullardan söz ediyordu. Sözünü kesdim.
— Koşulları halletmeden önce, koşulları halledelim, üst tarafı kolaydır, deyip yanından uzaklaştim.

ADNAN VELİ

REKLÂMLAR İÇİN EN İYİ VASITA GAZETE VE DERGİLERDİR GAZETE VE DERGİLER İÇİN DE EN GÜVENİLİR ARACI

Yeni Açılan ERZURUM ve DİYARBAKIR Şubeleriyle

BASIN İLÂN KURUMU'DUR

GENEL MÜDÜRLÜK	: İSTANBUL, Türk Ocağı Caddesi No. 1 Kat 3 Telefon: 22 43 84 — 22 43 85
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	: İSTANBUL, Türk Ocağı Caddesi No. 1 Kat 3
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	: ANKARA, Ulus İshamı «E» Bloku Kat 2 No. 41
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	Telefon: 105817 — 105787 IZMİR, İkinçi Kordon Gazi Bulvarı Küçük Kardıçalıhan
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	Telefon: 23911 TELGRAF: BASIN KURUMU ADANA, Abidinpaşa Cad. Remo İshamı No.48
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	Telefon: 4510 BURSA, İnönü Cad. Aysanhan No. 20
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	DIYARBAKIR, İnönü Cad. İsmenhan Kat. 2 No. 22
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	ESKİSPİR, Portak İsham Kat 2 No. 1 Telf: 2512
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	ERZİPUM, Seledive Mah. Eksigülbaşı İshamı Kat 2 No. 8 Telf: 1880 — 75
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	ZONGULDAK, Ameliye Birliği Pasajı No. 15/16 Telefon: 2038 BASIN — 2029/155

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

(Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.)

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu, Mümtaz Soysal, Doğan Avcıoğlu

İmtiyaz sahibi ve mesul müdürü: DOĞAN AVCIOĞLU

IDARE : ZİYA GÖKALP CADDESİ
28/1 Yenicehîr — ANKARA
Telefon: 17 59 78 * İstanbul Bürosu: Molla Fenari
Sokağı: 32 Cağaloğlu, Posta kutusu 512 — İstanbul, Tel: 229315 — 229316 * DiziHep basıldığı yer:
VATAN Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.S. — İSTANBUL

ABONE Yılı: (52 sayı) 50 TL, altı aylık (26 sayı) 25 TL, Üç aylık (13 sayı)

12.58 TL'dir. 1952 yılı için özel indirimli abone tarifesi: Yıllık 40 TL., altı aylık 20 TL., Üç aylık 10 TL'dir. Yurt dışı abonelerinde posta ücreti tutarında İlhâfe yapılır.

İLÂN: Beher sütunda santimetresi 25 T.L. dir. 1, 3, 4, 5 ve orta sayfalara İlân kabul edilmez. Renkli İlânlar özel târifeye ve pazarlığı tabidir. Devamlı çıkacak İlânlar için Özel antag malar yapıılır. İlânlarından dolayı hiç bir mes'uliyet kabul olunmaz.

YÖN

BAKİS

saati

şülerimizin bütün totaliter akımların karşısına dikilmelerini ve demokratik rejime sahip çıkmalarını sevinçle karşıyoruz. Yalnız bu, 22 Aralık mitinginin bir fasizm gösterisi hâline getirilmek istediği gerçeğini unutturamaz.

Miting, hâlen fasizmin, memleketimiz için çok daha yakın bir tehlke teşkil ettiğini ortaya koyan canlı bir örnek oldu. Geçen yıl da Aralık ayının sonunda bir işçi mitingi İstanbul'da yapılmıştı. Fakat, bugün işgiller nakil vîstalarını cömertçe kullanmış eden bazı işverenler, o tarihlerde, borsikeri ospak Avrupaya uçak biletlerini sunuyorlardı. İşverenler, günlerce işçileri asteğmen vazgeçirmeye uğraşmışlar ve bu işçilerin Taksim'de toplantılarını keşte pekişle karşı koymuşlardır. Bugün işçileri alkışlıyanlar, Ankarada ıssızlığı protesto için yürüyüş yapan aynı işçileri aplatmışlardır. Bugün fasizmin en bayağı sloganlarını ve aşağılık iftiraları bangır bangır haykıran devlet radyosu, geçen yıldaki mitingen hâlde gönüllü rahatlığıyla bahsetmemiştir. Ankaradaki aç işçilerin yürüyüşünde radyolar, görmemelişken gelmişlerdi... Böyle bir radyo, bugün sanki Franco İspanyasının radyosuyla yarışa başlamıştır. İşçi mitinginde, işçi haklarıyla alay eden fasizm zihniyetli hatipler, işçileri hitap etme çür'etini veya imkânını bulabilmeleridir. İşçiler arasında karışan bir şiddetli kalabalık, fasizm aleyhine konup hatipleri susturmaya çalışıpabilmiştir. 27 Mayıs'ta bir sisaltı, fasizm勒in nâzarusunu meşhur olsun!

Kasım ayında fasizm de, komünizm de neşriyle hâlde, fasifler, müslüman vatandaş muamelesi göremektedeler. Meclis Kürsüsünde ve meydânda mitinglerin de istedikleri gibi at oynatabilmektedirler. Hâlde de hâlde fasifler, suç olmasına rağmen, sahte milliyetçilik kisvesine büründük, siyaset alanında kolay ve emin bir yükselseme yolu hâline gelmiştir! Halkın iyiliğini, sadetini ve refahını istiyen sadece iktisatçıların şüphe altında tutulduğu, hâlde sâmeten halk düşmanlarının baştağı milîîde bir ortamda yaşıyoruz.

Bütün bunlar, mitingen kimlerin yararlanacağı ve en yakın tehlikenin ne olduğunu açıkça gösteriyor.

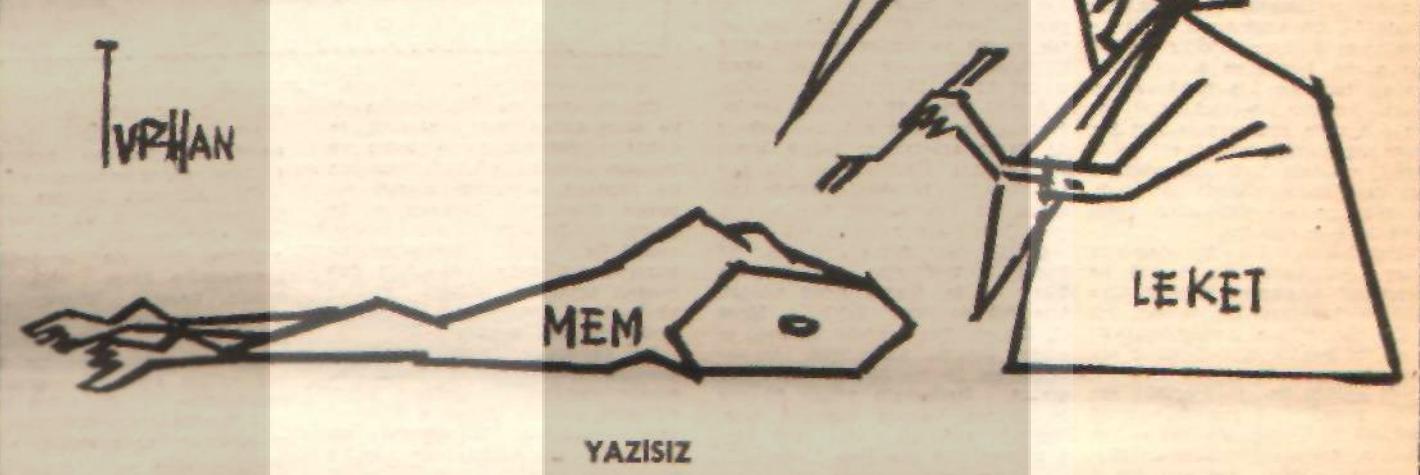
Madalyonun öteki yüzü

22 Aralık günü, «Yaşasın İşçilerimiz» diye bağışan beylerimiz, paşalarımız acale işçilerimiz için neler hazırlıyorlar, bu bâzılık: 22 Aralık günü, en başta işçilerimiz ve bütün ücretlilerin faydalananakları on az geçim indirimlerini yükseltene kadar hukmünâlî uygulanması iki yıl geri tarihleniyor! 150 lira aylıklı bir işçinin, tâcavut yıldızde 40'ından çok daha fazla vergi ödediği bir memlekette, komünizm tel'in edildiği gün, işçilerin kanunla tanınan hakları ellerinden alınıyor. Ne tatsız tesadûf değil mi?

Aynı hafta içinde, Hükümet Temsilcileri, sendikacılardan işsizlerin sur-

Sendikaların uyanma

Türkiyenin yarısı hazır yiyecek (Gazeteler)

dükleri, asgarî ücretlerin yükseltilmesi talebine şiddetle karşı koymuyorlardı. Hayat pahalılığı ise günden güne artmaktadır. Velhasıl vergilere yapılacak zamlar, fiyatları yükselterek, yaşamı güçlüklerini daha da çoğaltacaktır. Buna karşılık, ücretlere zam talepleri devamlı şekilde red dedilmektedir. Üstelik kanunla verilen haklar geri alınmaktadır.

Esasen 5 yıllık plan, yüzde 7 kalkınma hizâsına ulaşıldığı takdirde, çalışanların geniş fedakârlıkları katlanmalarını gerektirecektir. 150 lira ücretli bir işçinin tüccardan çok vergi ödediği az gelimli bir memlekette, siyasi iktidâr, ziraati ciddi şekilde vergilendiremezse, vergi kaçakçılığıyla mücadele için ciddi tedbirler alamazsa ve sermaye vergileri karısında gerilesse, kalkınmanın yükü mutlaka çalışanları o muzalarına biner, ya da yavaş bir kalkınma hızına rıza gösterilir. Bu da işsizliğin eğibi büyülmesi demektir. Her iki hâlde de zararlı çıkacak olanlar işçiler ve bütün çalışanlardır. Diğer yardım konusunda da, evdeki hesapların çarpışa uymaması, güçlükleri artırmaktadır.

Bu durumda, çalışanlar kaderlerine rıza göstermezler ve haklarını talep etmeye kalkışırlar, otoriter idareciler kayış başlar. Sermaye, zorbalıkla kendini koruma yollarını arar. Tanınmış bir iş adamının, büyük bir sunumiyetle, «Sermaye ırkentir. Meclis, basım herkes susaklı, sermaye ürkütmemeli», diye, devlet radyosunda nutuklar attığını hatırlıyorum. Yarın, işçi talepleri kuvvetli şekilde savunulup, büyük grevler başlarsa, sermayenin otoriter bir rejimin hasretini çekeceğini şüphe etmiyelim. Fasizm dedigimiz de bundan başka bir sey değil. Faşist etkisi, sermaye yararına emeğin haklarını reddeden otoriter rejimlere yapıştırılıyor.

Tabii ki sermaye, hiç bir zaman gerçek ismiyle ortaya çıkmaz. Fasizm, «Komünist tehliki alır yürüdü, ahlâk çöktü, Milliyetçiler uyaran, gibi căzip sloganların arkasına gizlenir. İşçilerin ve bütün çalışanların gerçek menfaatlerini görmeleri-

ni önlemek, onları bölmek ve parçalamak için daha bir sürü oyuncular oynamış.

Ümitler sendikacılıkta

Cesitli sunum zoramlaşmalarla kapitalist bir gelişme yoluna itilen memleketimiz, bugün böyle ciddî bir tehlîkeyle karşı koymayıda. Ekonomik ve sosyal güçlükler, bir kaç adamın iyi niyetini rahatça aşarak, bugünkü yetersiz demokrasiyi de çökertebilir. Çare? Çare, çalışanların güçlendirilmesi ve kuvvetlenmesidir. Bu bakımdan en önemli rol de herhalde sendikalara düşmektedir.

Demokrasının ve milletçe kalkınmanın dayanağı, sendikalar olacaktır.

Bugün kağıt üzerinde ilerli bir Anayasası var. Fakat Anayasayı Anayasaya yapın, onun arkasında yatan sosyal kuvvetlerdir. Muhafazakâr kuvvetlerin elindeki bir Anaya, ne kadar ileri hükümler ıhtiyaç ederse etsin, fazla işe yaramaz. Bugün bu durumdayız. Anaya, ancak, çalışanlar bir kuvvet olarak ortaya çıkabildikleri takdirde boşlukta kalmaktan kurtulacaktır.

Demokrasi hızlı kalkınma ve sosyal adalet, sermayenin değil, çalışanların yaratıcılığıdır. Çalışanlar güçlü hâle gelmedikçe, istediginiz kadar, sosyal adalet, hızlı kalkınma ve demokrasi lâfi edin. bunlar geniş ölçüde bir aldatmaca olmaktan öteye gidemeyecektir. Toprak ağalarının hazırladıkları toprak reformunu, sermaye ağalarının ilham ettikleri vergi reformunu gördük.

O halde limit, sendikalardadır. Demokrasının yaşaması, kuvvetlenmesi ve kalkınma yolu girmesi, sendikaların güç-

lenmesine bağlıdır.

Bugün 300 bin dendikali işçi var. Toplu sözleşme hakkı, eğer işlerse, önümüzdeki yıllarda sendikaların üye sayısını hızla artıracaktır. Mevcut sendika sayısını azaltacak şekilde sendikalarımızın yeniden teşkilâlanması da işçilerimizin gücünü çoğaltacak, grev hakkı, işçi surunu ve dayanışmasını kuvvetlendirecektir.

İşçilerimizin siyasi bakımdan teşkilâlanması da, elbette iyi bir seydir. Fakat bu teşkilâlanma çabasının, sendikaların bölgüp, zayıflatmasına mîsamahâ edilmemeli dir. Bugünün fasizme yatkın şartları altında, sendika birliği ve bütünlüklü herşeyin üstünde tutulmalıdır. Nihayet unutulmamız gerekiyor ki, siyasi teşkilâller, sendikaların gücü nisbetinde söz sahibi olacaklardır. Te mel, sendikalardır.

Göründüğü gibi Türkiyenin demokratik gelişmesinde ve toplukun kalkınmasında sendikalar ve sendika liderlerine büyük büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu yüzden, sendikaların bütünlüğü kadar, bağımsızlığı da önemlidir.

Sendikaların, hükümetten ve dâi memleketlerden yardım almak zorunda kalmaları, bu bağımsızlığa indirilmiş bir darbedir. Parayı verenin dâd榔ı çalacağının unutulmaması, sendikacılardan kendi gelirleriyle yaşamamasını öğrenmelidir.

Bağimsızlığın ikinci garantisî, sendika içinde demokrasının tam olarak işlemesi dir. Sendika liderliği bir cins memuriyet hâline gelir ve yeni liderlerin yetişmesi ve ölümlâne geçmesini engellerse sendikalar güçlenemez ve bağımsızlığını koruyamaz.

Kısaç, faşist maceraların önlenmesi ve demokrasının yaşayıp gelişmesi, hâl ve bağımsız sendikaların birlik içinde hızla kuvvetlenmesine bağlı görülmüyor. Sendika liderlerinin uyanma saatı artık gelmiştir.

Doğan Avcıoğlu

İşçiler ve geçim derdi

Işçilerimiz komünizmi tel'in için Tandoğan meydanında toplanırlarken, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Geçici ve Karma Vergi Komisyonu, işçilerimizin aleyhine bir vergi kanunu kabul ediyordu!

Milli Birlik Hükümeti, 1963 yılından itibaren uygulanmak üzere, asgari geçim hadlerini yükseltti. Bu sayede, 3 — 400 lira ile reti memuriat, hizmetçiler ve işçiler, gelir vergisi ödemektedirler. İşçiler, gelir vergisi ödemektedirler. hem heren taranmış kurtuluyorlardı. Ne gare ki, İndirimini uygulamamış, hem de işçilerin komünizmi tel'in mitingi yaptığı bir gün, 1965 ten sonra tekrar edildi...

Halbuki daha bir gün önce, eski Maliye Bakanı Şefik İnan, Mecliste korkut vergi adalete izinle getirmisti: Aylık ücret 150 lira olan bir işçi veya oda eti, 1963 yılında 252 lira gelir vergisi ödüyor. Buna karşılık, bayannameye tâbi olan serbest meslek erba bi tüccar v.s. gibi mükelleflerin yüzde 39 uylukta 202 lira gelir vergisi ödemektedir. Zira, bu adamlar, yüz binlerce lira kaçınlıkları halde, vergi dairesine, 150 lira aylıklı bir odacından çok daha az para kazandıklarını söylemişlerdir. Hükmâmet de, bu adamların vergi kaçırlığını önlüyor, gelir sağlığını çağrı yerde. İşçiye ve memura kaçınlıkla tamamen bir hakkını vermemeye yoluunu seçmektedir! On dan sonra da mutlu azınlığın bir kısım açıkçası temsilcileri, işçilerini, efaşız yok, komünizm varsa diye bağırtırıma çağrarak, bu korkunç adaletsizlikleri gizleme kalkışmaktadır!

Vergi kaçaklığının bir derecede kadar önlüyor olan serbet bayannamesi tamamen kalkın diye Mecliste kıymet koparanlar, milittinge ekahrolsun komünizm diye en tiz perdeden bağıranlar arasında...

Asgari Ücretler

İşçi ücretleri meslesle, hükümet ile işçi temsilcileri arasında yapılan son toplantıda, başlıca tartışma konusu oldu. Türk-iş asgari ücretlerin çok düşük seviyede bulunduğu belirterek, memleketin içinde asgari ücretin enflasyona gitmeden tedarik 16 liraya çıkartılmasını istiyordu. Türk-iş Genel Sekreteri Halil Tunç, «Millî gelir somununu bâz yitirelim, fakat bu işi, somunun adı böldündür, sağlayarak yapalı» tezini savunuyordu.

Bakanlar buna cevabı, mitsel olmadı. Bayındırıkkı Bakan

Fiyas Seçkin, «16 lira asgari ücret, bu hayals diyor. Asgari ücret 16 lira olursa, özel teşebbüslerdeki birçok indirimse iflas edermiş. Sonra enflasyon olursa, böylece zam yapılıp bile, işçiler, zamdan faydalansamaz».

Sendika liderleri için bu süden iddiaları cevaplandırmak zor de显得。Nitekim cevaplandırdılar da.. Mesele Tekstil alanında Burada, sosyal yardım yapmayı iş letmelerde asgari ücret 820 kuruttu. Yani aylık net ücret 200 lira civarındaydı. Bu rakam, İstanbul'da 920, Konya'da 800 kuruttu. Deri İşleme ve kösele sektöründe, Ankara'da asgari ücret 550, Gaziantep'te 500, Bursa'da 250 kuruttu. Ayndıda bunun sanayide asgari ücret 400 kuruttu. İbaretti, Pamuk çapaspada, yemekli 5.5 günlik ücret 35 lira, yemeksi 47 lira idi.

Kısmaca, özel sektörde işçilerin büyük çoğunluğu, asgari ücret seviyesinde çalışıyor ve ayda 2 — 300 liradan fazla para kazanıyor. Devlet sektöründe ise, genellikle yardımçılar mevcut olduğunu için, genellikle işçilerin asgari ücreti 14 — 15 lirayı buluyordu.

Asgari ücret 16 liraya çıkarıldı. İtakide, daha çok özel sektörde ücret ayırmaması bahis konusu olacaktı. Özel sektör, bir parça kârından fedakâr ettiği takdirde, 16 lira asgari ücretle erişmek kolaylıkla mümkün oldu.

Çoğunluk firmaların, kâr ve ücret miktarlarını teşit eden Türk-iş, tezini ispat edecek kuvvetli delillerle sahiptir. Mesela, Emaye Taş madeni eşya saç ve emaye firması, 2,5 milyon lira sermaye ile 30 yıl önce kurulmuş. Şirket, işçilerinin yüzde 80'ine 10 liranın altında ücret ödüyor. Halbuki şirketin resmi 1961 kârı 2 milyon 279 bin lira. Kârnın yüzde 10 u. asgari ücret seviyesini 16 liraya çarpmaya yetecektir. Plastik kauçuk bir firma, 132 işçisinin 95'ine 16 liradan az ücret ödemektedir. 500 bin lira sermayeli firmannın 1961 kârı resmi 328 bin liradır. 25 kişi çalıştırılan nesihur bir bisküvi fabrikasında 13 kişi, 10 liranın altında ücret almaktadır. Firmannın sermayesi 371 bin lira, 1958 kârı 248 bin, 1959 kârı ise 234 bin liradır. Yün iş dokuma yapan bir firma, 1960 ta 581 bin lira kâr sağladı. Bir yılda sermayesinin yarısından fazlasını anorlu eden bu firma da çalışan 236 işçinin 184'ü 10 liradan az ücret almaktadır. Kısaca, kârkar korkunç derecede yüksek, ücretler ise korkunç derece de düşüktür. Buna rağmen, bir Bakan, «16 lira asgari ücret hâlde diyebiliyor. Sonra da «Kahrolsun komünizm». Pekâlâ olsun. Ama bu korkunç adaletsizlikler giderilmemiş. Komünizm lâfı naâz kahredilir, bilmeyiz.

SOSYAL DEVLET VE VERGİ ADALETİ

Eski Maliye Bakanı Şefik İnan, 21 Aralık

1962 günü Millet Meclisinde yaptığı konuşmada şu rakamları açıklamıştır.

«ELİR VERGİSİNİ KİMLER VE NE ÖLÇÜDE ÖDÜYORLAR?

Gelir vergisi mükelleflerinin,

yüzde 39.64'ü	yılda 202 lira,
yüzde 27.94'ü	yılda 707 lira,
yüzde 16.17'si	yılda 2.307 lira,
yüzde 8.94'ü	yılda 5.116 lira,
yüzde 7.31'n	yılda daha fazla

vergi vermektedirler.

Halbuki,

150 lira aylık alan bir odacı	yılda 252 lira,
400 lira aylık alan bir memur	786 lira,
1100 lira aylık alan bir memur	2.619 lira,
2000 lira aylık alan bir memur	5.640 lira

vergi ödemektedir.

Aylık hasılat tutarı yılda 1 milyon 800 milyon lira olan gelir vergisinin alındıkları yerlere göre tasnifi şudur:

Ticaret erbabından	400 milyon lira,
Sanayici ve fabrikatörlerden	243 milyon lira,
Serbest meslek sahiblerinden	72 milyon lira,
Diğer mükelleflerden	114 milyon lira,
İşçi memur ve hizmetçilerden	970 milyon lira,

Şefik İnan
Rakamları konuşuyor

tilmisti. Önce MP'nin önergesi görüşüldü. Önerge sahiplerinden Hüseyin Ataman, hükümetin Meclisi aydınlatma vazifesinden bahsederek «Başbakan dilinden dışarımediği açık rejim iddialarına rağmen kapalı rejim metodlarından vazgeçmemektedir» debiraz sonra Başbakan İnönü'nün di, «Bağımsız Haluk Nurbaki ise, de tekrarlayacağı gibi, bu meşlevi Meclise getiren politikacılara cattı.

MP'li lideri Böülübaşı ise kürsüde, pek çok kimse tarafından bilinen fakat Meclis kürsüsünde henüz söylemeniyi bazı hususları, cesaretine bir misal olmak üzere sıkıldıkları: 15 Ekim 1961 seçimlerinden sonra, bütün siyasi liderlerle üniformalı liderler Adalet Bakanlığı'nda bir toplantı yapmışlardır. Burada üniformalılar siyasi liderlerle Cumhurbaşkan adayı konusunu görüşmeleri arzu ettiler. Böülübaşı karşı koymuş, diğer liderler arzu ettiler.

Bu kabaddaylık hikâyesi, Seyfi Özürk'ün Böülübaşı'ya mütadelesi ile yarılmıştır. Ve parlementarierler arasında bir tartışma, bermuatad sen-bene döndü. Böülübaşı, kendisi C.K.M.P.'den ayrılrak Özürk'ün ağladığını, Özürk ise Böülübaşı'nn «sarhoş» olduğunu kürsüye gururla söylemiştir.

Kurultayda ifşaattının, eninde sonunda muhalefat tarafından bu şekilde Meclise getirileceğini, büyüğün siyasi tecrübesiyle pek iyi bilmesi gereken Başbakan İnönü ise uzun konuşmasında yeni bir şey söylememek hususunda bütün hünerini gösterdi. İnönü'nün meseleyi ortaya koyus şekline göre, ortada bir disiplinsizlik hâdisesi vardı ve bu hâdise ordunun kendi disiplin mekanizması içinde neticeye bağlanmış bulunuyordu. Kurultay'daki tartışmalara gelince, bu partinin iç meselesi idi ve «Kurultay hakkı» hâsiyi ayrıarak bu meseleyi halletermiş idi.

Başbakanın uzun konuşması da, ordunun siyasetten uzaklaşma şartının «intikam hevesilerinin yaşadığını hissettiğen siyaset çevrelerinin durdurmak» olduğunu söylemesi dikkat çekiciydi. Muhalefat, hükümette ordunu siyasetten «kurtarması» isterken, hükümet

Ankara'daki işçi mitingine katılanlardan bir grup
Sadece lâfla, komünizmle mücadele olmaz

Bir kısmı mukelleflerde ikinci bir huy hali almış bulunan vergi kaçaklığını ile şiddetle mücadele edilecektir. Toplum içinde vergi kaçaklığının yüz kızartıcı bir suç olduğu inancının yerleşmesine - her vatandaşın başvurularak çalışılacak.

(Maliye Bakanının 21 Şubat 1962 tarihli demecinden)

Vergi kaçaklığını önlemek, kaçaklığın nasıl yapıldığını bilmekle mümkündür. Bu bilgiyi önce kanunlarda, sonra kanunların uygulanmasında aramak suretiyle aydınlatmaya çalışacağız:

Kaçaklığın genel tarifi

Vergi Usul Kanunlarında, kaçakçılık söyle tarif edilir: «Mükellef veya sorumlu tarafından kasten vergi ziyana sebebiyet verilmesi. Bu nazikâne tarif içinde esas h iki unsur vardır:

1 — Verginin hazineye girmesini önleyen bir olaya zayı olması,

2 — Bu olayda mükellef veya sorumlu nun kasının bulunması.

Her ne şekilde yapılsa yapılsın, hiç bir kaçakçılık olayı bu tarifin dışında kalır. Tarife göre, kasıt bulunmayan olayda vergi ziyâ olsa da kaçakçılık sayılmasının kastının bulunmadığını ispat etmek ise mükellefe düşmektedir.

Vergi ziyâ nasıl olur?

Vergi, vatandaşın, sosyal adalet kurallarına göre, devlet masraflarına katılım hissesidir. Bu hisse, gelirin azlığına veya çokluğuna göre değişir. Kanunun kullandığı terime göre, verginin zayı olmasının, anıtkâk, hakiki gelirin yerine daha az bir gelirin ikamesiyle mümkünür. Bunun nöticesi olarak, vergi ziyâ aslında devlet hazinesine girmesi lazımlı gelen bir paranın, bir takım usullerle çalınarak mükellefin servetinde bir fazla hasıl etmesinden başka bir sey değildir. Bu sebep, vergi kaçakçılığı, vergi ziyâ değil, tam manasıyla bir hırsızlıktır. Alelade bir hırsızlık olayında, çalınan sey ve çalan seyler aranırsa, devlet malı verginin hırsızlığı daha kolay usullerle aranır ve bulunabilir. Bu sebep, mükelleflerin tabii bir ortağı olan maliyenin, mükellef servetinde beyan dışı gelirlerle hasıl olan faz lahkaların hesabını sormak vazifesini, vergi sorumlusunun da cevaplandırmak mükellefi yetkisi vardır. Servet Beyanı bu ihtiyaca cevap vermektedir.

Kaçakçılık olayları ve deliller

Kasıtla vergi ödenmesini azaltan her türlü mükellef davranışları, kaçakçılık

olayları içine girmektedir. Vergi mevzuatı bu olayları «Hileli Vergi Suçları» başlığı altında 7 fıkra içinde tarif etmektedir. Biz kanunun tarifini iki bölümde ele alacağız:

1 — Açık vergi hileleri

— Sahte veya muhteviyatlı itibarile yâniçılık vesikalalar tanzim etmek,

— Vesikalaları tahrif etmek, asıllarına uygun olmayan vesika suretleri kullanmak,

— Mecburî defter kayıtlarında tahrifat ve her tüürlü muhasebe ve hesap hileleri yapmak,

— Mecburî defter veya vesikalaları yok etmek veya değiştirmek,

— Beçburî defter veya vesikalaları yok etmek veya gizlemek,

— 20 bin lirayı aşan muhtelif gelir unsurlarını defter veya beyannamede göstermemek,

— Dikkat edilecek olursa, bu maddi hileler, geniş mikyasta vergi kaçakçılığın asla müsait değildir. Profesyonel vergi kaçakçlarının baş vuracıkları usuller olmaktan ziyade, küçük ticaret ve sanayi erbabından, acemi hilelerin, defter ve vesikalik üzerinde yapılacak dikatli tetkiklerle her zaman meydana çıkarılmaları ve isbat edilmeleri mümkünür. Bunlar için en ufak açık kapı yoktur. Kapının açıklığı kanunda değil, mükellef kayıtlarının müessis surette tetkik edilmemekte olmasında aramak gerekir.

Ancak, bu bölümde, evrak ve vesikalik üzerinde yapılan ve döviz kaçakçılığı ile de karışık, piyasada uygulama yeri bulmuş olan, önemli bir vergi kaçakçılığı şeklinde temas etmeden geçmemeyiz:

Bir kısmı, ithalatçı ve sanayici firmaların, dış memleketlerden aldıkları, ekseri kullanılmış, kapasiteleri düşük, derde makine ve tezgâhlar revizyondan geçirilerek boyatılmaktadır. Bu mallar yeni rayicî flatlara nazaran çok ucuz alındıkları halde, faturaları muhtelif suretlerle yenilere göre tanzim ettirilerek fiat teskil dairelerinin damgalarına istinaden kâylarla geçirilmektedir. Bu şekilde, döviz kaçakçılığının ve millî sermayenin fena tesirlerle kapılmıştan başka, şişirilmiş yüksek fiyatlar dolayısı ile fazla amortisman da ayrılmaktadır. Yâni, döviz ka-

Bir maliye uzunu, nasıl vergi kaçırıldığını açıklıyor

Vergi kaçakçılığının kapalı ve açık yolları

Lütfi KILIÇCÖTE

çıkılığı ile elde edilen gelirden başka amortisman yolu ile de devamlı vergi kaçakçılığı yapılmış olmaktadır. Ayrıca bu döviz ve vergi kaçakçularının, muhtelif konbinezonlarla dış memleketlere yaptıkları sık ve uzun seyahatlerinin nasıl finanse edilmesi olduğu da kendiliğinden anlaşılır.

II — Kapalı Vergi Hileleri

Bu ikinci bölüm kanunun üç kelimeli bir fikrasına tekabül etmektedir: «Çift Defter Kullanmak.» İlk başta bununda bir maddi delile dayandığı sanılabılır. Fakat konu derinliğine incelendiğinde bu şekilde düşünmenin ne kadar aldatıcı olduğu anlaşılır. Kanun, Çift Defteri söyle tarif etmektedir: «Tutulması mecburi defterlere kaydı gereken hususlارın vergi matrahının azalmasını teşit edecek tarzda diğer defter ve evraka toplanmasıdır.» Yapılan bu târifde, vergi matrahının azaltma unsuru, mecburi defterler dışında yapılan muamelelere bağlanmaktadır. Bu muamelelere ait maddi delilleri teşkil eden evrak ve vesikalik maliyeden gizlenmesinin kolay olması na mukabil, kaçakçının bu evrak ve vesikalik ile elde ettiği beyan dışı gelirlerini, öz sermaye ve servet artışlarında görmek mümkünür. Bunun saklanması güçtür. Böyle olduğu halde, binlerce gizli alış verişin maddi delilleri ne şekilde elde edilecektir? Mükellef bile, yapmış bulunduğu bu novi kaçakçılığı, maddi delillerile değil, ancak, öz sermaye ve servetindeki beyan dışı artışlardan anlar ve hesaplar. Bu hale göre, kanunun (Çift Defter) deyimi ile Maliyen yakahiyabeciği maddi delil, ya hiç yoktur veya ancak mahdut hâdiselerde rastlanabilir. O halde Çift Defter kaçakçılığının maddi delillerle değil, tesirlerle araştırıp meydana çıkarmak gereklidir. Bu da, kanunun uygulanmasını ilgilendiren önemli bir konudur. Halbuki, maliyenin gevşek davranışını sebebile olacak, piyasada çok yaygın, büyük ve profesyonel vergi kaçakçılığı bu yoldan yapılmaktadır. Hattâ bu türlü kaçakçılığın piyasada parolası bile yerleşmiştir: Faturalı alış verişe (Kravat) denilmesine mukabil, defter dışı faturasız olmasına (Kravatsız) adı ta-

kılmıştır. Ayrıca, masrafları kabartmak vesair suretlerle kullanılmak üzere, bir mal, hizmet ve masrafa tekabül etmeden, aştan tertiplenen, fatura ve makbulular ise, (Nylon) adı verilmiştir.

İste, nazinin özel teşebbüsümüz icat edip piyasaya yerleştirilmiş bulunduğu bu terimleri, Maliyemiz duyabilmis midir? Bilemeziz. Bilinen ve duyulun bir şey varsa, o da, her mahallede türeyen milyonerlerin çoğununu, Maliyenin gözü önünde, çift defter kaçakçılığı yapıp yukarıda işaret edilen terimleri pervasızca kullanılan kimselerin teşkil ettiğidir.

Bu milyonerlerin, yaptıkları ile yetinmeyerek, nüfuz ve baskularını, Siyasi Partilere, yürütme ve yaşama organlarına kadar ulaştırma gayreti içinde oldukları görülmektedir: Servet Beyannamelerinin geri verilip, yerine yeni bir beyannâme alınmak istenmesi, bu iddialarımızın bariz ve karakteristik bir delilini teşkil etmektedir.

Servet Beyannamelerinin altında, yukarıda açıklamağa çalıştığımız ve miktarı milyonları bulan vergi kaçakçılık olayları yattmaktadır. Millet mahalli vergi kaçakçılığının ilgilendiren bu değişimlerin sorumluluğunu, kimlerin yüklenip taşıdığını da zaman gösterecektir.

Vergi kaçakçılığında ceza

Vergi kaçakçılığının mall sorumluluğu, kaçırılan verginin ashândan başka, üç tutarlarındadır. Bunun dışında, mahkemece, üç aydan üç yıl kadar hapis bir o kadar müddet, ticaret, sanat ve meslek icrasından mahrumiyet cezası verebilir. Ayrıca keyfiyetin gazete ile ilâî cezasına da hükmolunabilir.

Böyle olduğu halde, bugüne kadar bir vergi kaçakçısının, gazete ile teshir edilmiş olduğuna rastlamış değiliz. Bu sükût da gösteriyor ki: Türkiye de, vergi kaçakçılığı ile mücadele etmek söyle dursun, geniş bir müsamaha ve yardımın sağlanmakta olduğu, münakaşa kabul etmez bir gerçekir.

Yukarıdan beri açıklamaya çalıştığımız, konu ve olaylardan da anlaşılağı üzere, memleketimizdeki geniş ölçüde yapılan, vergi kaçakçılığının sebepleri, kanunlarındaki açık kapılarda değil, uygunlukta bulunmaktadır.

çalışmaların olumlu sonuçlar verdiği Yeni İstanbul adlı gazetededeki saldırından da anlaşılmaktadır. Ocağını kötümeye çalışan yaşı baştan aşağı şashinkî örnegi. Yazan ve yazdırınanlar, onların saflarındaki devrimcileri suçlayalı derken suç işlediklerinin farkında bile değiller. Ocağımız öğrencileri, üye öndertleri, başılar, resim sergilerindeki satışlarından bağılsızdan ve devlet bütçesinden aldığı yardımla karşılar.

Bu ülkeyi karânlığa itmek isteyenlere, her fırsatla Atâtürkçülüğü yermeye, aydınları lekelemeye ve böylece çatıralarına uygun ortam yaratmağa çahşanlar, bir yanbancıın dernek üye olamayıcağı bilmeyecik kadar bilgisi olmayanlara bir kere daha hatırlatırız: «Türk Ulusunun devrimsel gidişini köstelemek Türk Gençliğinin coğulluğu da böyle düşünüyor. Hâlâ da aleyhindeyiz. Sokak politikası ile işimiz olmadığı için tutumumuz değişmiş değildir. Biz, Atâtürk Türk Devrim Ocağı olarak yoluna aykırı düşen her türlü hâretnin karşısındayız. Bu bile jurnalnamenin anladığını anlamda politika ile uğraşmadığımızı açıkça göstermektedir.

T

ürk Devrim Ocağı 1962 de Ankara'da kurulmuştur. Kurulduğu günden 27 Mayıs'a kadar münferit D.P. ileri gelenlerince ne kadar baltalanmış olursa olsun bugün Türkiye Millî Gençlik Teşkilatının da üyesi olarak onbeş ocakla Sivas'tan Menemen'e kadar ulus ve vaşan hizmetindedir.

Ankara Türk Devrim Ocağı, uluslararası kullanımın kalkınması için devrimleri yaramak, geliştirmek ve korumak olan ocaqlarımızın savasaçığı cereyanları Tüzüğümüzün 5. maddesi söyle sıralamaktadır.

«Ocaqların savasaçığı cereyanları: 1 — Komünizm, 2 — Irkçılık, 3 — Vatandaşların millî bütünlüğünü sarsan bölgeli görüşler, 4 — Milliyet, medeniyet ve şahsiyet ilkeleriyle insan hakları yolundaki devrimsel yürüyüşümüze set çekmeye kalkan her türlü doğmatik görüşler, 5 — Atâtürk devrimciliğinin savaşmış olduğu zihniyeti, 6 — Ferit şahsiyet duygusunu ezerek onu rühsüz bir hale getirmek isteyen görüşlerdir.

Bu made bu yazının içyüzünden kamu oyuna göstermiş olmaktadır.

Bizim amacımız belli oluttan sonra Yeni İstanbul'daki yazının amacını anlamak ne kadar kolaylaşır.

Ankara Türk Devrim Ocağı,

köşelerine duyurmaktadır. Devrim düşmanları, devrik iktidar hastaları bilsinler ki, bu ülkede söz hakkı sadece Atâtürkülerindir! Tertemiz alanlara çöp kutuları boşaltmakla devrimcileri sindireceklerini umanlar galet içindeyidir!

«Ankara Türk Devrim Ocağı» basılı yazı yazan İki kişi yalan söyleyorkar! Yazısında Türk Devrim Ocağı'ının üyesi direğe gösterdiği kimselerin çoğu Ocağı üyesi değildir. Yalana sapmak suretiyle zihinleri bulandıracığını sanan kötü niyetli yazar, eğer daha önce bize başvurmuş olsaydı, kendisine iye kayıt defterimizi verir, işini kolaylaştırırırdı. Türk Devrim Ocağı'ının bir işi de, namuslu insan yetiştirmektir. Adlarını üyelerimiz arasında görmekle şeref duyduğumuz tanınmış aydınları cırık imalarla yazısında ardarda sıralayan Fikret Taşpınar adlı kişiye, hareketinin herseyden önce suç olduğunu hatırlatır! Ankara Türk Devrim Ocağı, Atâtürkülerin Ocağıdır; gericilerin değil, kuyruk acısı

çekenlerin değil, yobazların değil! Ocağı kötülemek için söyleylan adların kimi milletvekili, kimi senatör, kimi öğretim üyesi, kimi dünya içinde sanatçı, kimi devlet memurudur. Bilmeliyorsa üyelereinden birkaçının adını verelim kendisine: Prof. Vasfi Raşit Sevgi, Prof. Enver Ziya Karal, Cevat Dursunoğlu, Ferda Güley, Prof. Tahsin Bangaloğlu, Atilla Karaosmanoğlu, İbrahim Saffet Omay, Kenan Esengin, Esat Çağrı, v.b....

Evet, «1961 seçimlerinin sonucları, gericiliğin coğulukla parlamento yoksunuştur. Yalan mı? İşte kanıt! Atâtürk'lere saldırlıyor, Atâtürk'ü kumulara saldırlıyor. Ama, «Türk Ulusunun devrimsel gidişini köstelemek isteyen Irkçılar, toplum sal yürüyüşi geriye çevirmeye güçleri yetmiyecektir.» Ankara Türk Devrim Ocağı bunu bildirmiştir, yine bildiriyor. 27 Mayıs'tan ders alımı için ikinci bir 27 Mayıs her zaman hazırlıdır. Devrim düşmanlarını susturmak için —yazda ima edildiği gibi— Millî Devrim Ordularına güvenmiyoruz. Bize Millî Devrim Ordusu imasında bulunan ağızların

•

Metin Toker'i Kadırlide ağırlayan Kadırliyi Kalkındırma Derneği Başkanı Safa Vayisoğlu, Dernek ve Mehmet Can ile ilgili olarak 439 sayılı Akis'te çıkan yazıyı cevaplandırdı:

1 — Mehmet Can, bir Vatan Cephesi değil de, bir Kadırliyi Kalkındırma Derneği kurdu ve teberru toplamaya başladı; sekizdeki iddianız yanlıştır. Çünkü Derneği, Vatan Cephesinin ismi ve onun yokken 1952'de kurulmuştur. Yönetim Kurulu büyük çiftçi ve celtikçi Hacı Mustafa Bozdögen, Dahiliye Mütehasisi Dr. Hakkı Sayman, Avukat Ali Cafer Saraslan (CHP.), Avukat Kemal Saygı, Eczacı Dursun Paksoy, Avukat İzzet Şişman (AP), Başkan Safa Vayisoğlu gibi kimlerden kurulu tam bir koalisyondur.

2 — «Bütün devlet hizmetleri, Kadırliyi Kalkındırma Derneğine, kaydı kuydu bulunmayan teberrularla satın alınırla haldır» ve «Mehmet Can topladığı — senetsiz sepetsz topladığı — parayı bir kalkındırma Derneği gibi özel teşebbüse devretmiştir» şeklindeki iddialar tamamen hilafî hakikattir. Bu hususta Akis'e ispat hakkı tanır.

a) Derneğiniz hiç bir zaman, hiç bir kimseden, hiç bir suretle senetsiz sepetsz bir kurus almamıştır. Tahsilat daima müteselsil numaralı, koya kâğıth dernek makbuzlarıyla yapılmıştır. Ve onlara uygun sarf senetleriyle

masraf yapılmıştır. Alınan paranın birkaç misli de iş başarılı olmuştur. Aşağı Bozkuyu köyünden Beni Halil Sarı'dan da 15 bin lira alınmıştır. Makbuzla alınan, sarf senediyle memleket imarına harcanan paralar hiç bir zaman rüşvet etmamışlardır.

Kaymakam Mehmet Can'ın tavaştut kabul etmeyen, tarafsız icraatından menfaatları halceden olanlardan bazılarının şikayetini üzerine İçişleri Bakanlığından serteti mahsusada gönderilen Mülkiye Müfettişi (Ali Akarsu ve Arif Tümer) Kadırliyi Kalkındırma Derneğine ait tanzim ettikleri 3 Ocak 1962 tarihli raporda «Dernek hesaplarının tespikinde, usulsüz ve kanunsız hiç bir cihete rastlanmadığını» ifade etmişlerdir.

b) Tekrar Adana Valiliğinin 22 Ocak 1962 gün ve 1/492 Emniyet Müdürlüğü sayılı yazıları üzerinde Kadırliyi Kalkındırma Derneği hakkında, Adana Özel İdare Müdürü Ferruh Akdamar wasıtılı yaptırılan ikinci teftiş neticesinde de «Kadırliyi Kalkındırma Derneği'nin hesabatını inceledim, kurul hakkında yapılacak herhangi bir muamele olmadık kanaati ile işbu iki nüshadan ibaret olan raporum tanzim ve Vilayet Yüksek Makamına takdim ettim. Ve onlara uygun sarf senetleriyle

Kadirli' den Akis'e cevap

14/2/1962» denilmektedir.

c) Nihayet 3 Şubat 1963 günü Kadırliyi Kalkındırma Derneği Kongresinde yaptığınız bütün işin ve iftira, propaganda konuları münakaşa edilmiş ve neticede hiç bir yolsuzluk bulunmadığı gibi, sarfedilen paranın birkaç misli değerindeki imar faaliyetimi takdir ile karşılamış, idare heyetimizi alkuşlarla ibra etmiştir.

3 — Numarasız 25 - 50 kuruşlu pullar mescidine gelince, Adana Toksöz matbasının teknik imkânsızlığı yüzünden mezkür pullar maalesef numaralanamamış ise de aynı matbaann 12/10/1960 gün ve 2 numaralı, keza 20/6/1961 tarih ve 244 numaralı, keza 25/11/1962 gün ve 135 numaralı faturalar muhtevası, 10, 5, 25, 1 numaralı ve 50, 25, 10, 5 kuruşlu pul bedel tutarı 62 bin lira olarak hesap defterimizin kıymetli evrak sütününde sayılmak suretiyle tasrih ve imza altına alınmış, ilgili memur ve müesseselerde rızaları ile senet mukabili teslim edilmiş, bugüne kadar pul hâsiyat tutarı 42.510 lira mütesel sil numaralı ve kopya kâğıtlı 95 adet makbuzla teslim almış, bakiye kafan 19.490 lira değerindeki nul da dernek kasasında mevcut

olup hiç bir yolsuzluğa mahal bırakılmıştır.

Hem Mehmet Can'ı yolsuzlukla suçluyor, sonra da teberruların «Belediye Reisi sıfatı de, Belediye Büyücüsünde bir fasıl açıtarak Kalkınma Derneği değil de, mezkür teberruların belediyeye yapılması» tavyise ediyor sunuz. Bu, Mehmet Can Kaymakam sıfatıyla yolsuzluk yapıyor, fakat belediye reisi sıfatıyla yapamaz gibi garip bir tezat.

4 — «Muhtarlıklar teberru ile sağlanan makamlar hâline geldi. Kızılırmak köyü 40 bin lira civarında teberruda bulundu. Ancak para verenler muhtar oldular, diğerleri muhtarlıkta atıldılar.» İddianız da yanlışdır. Mısal olarak verdığınız Kızılırmak köyünden 11 Ocak 1962 gün ve 359 sayılı makbuzla 1.000 lira, tekrar 5 Mart 1962 gün ve 463 sayılı makbuzla 1.000 lira ki cem'an yekün 2 bin lira teberru, 442 sayılı Köy Kanunu gereğince derneklerde yardım fashandır heyet kararı ile alınmıştır. Bu husus, şikayet üzerine İçişleri Bakanlığına yaptırıldığı husus bir takıkat ile de anlaşılmıştır.

Derneğin aldığı belli başlı teberrular şunlardır:

Kadirli Belediyesinden:

3 bin lira (Makbuz No. 313 — 24/6/1961), 10.215 lira (Makbuz No. 317 — 27/6/1961), 20 bin lira (Makbuz No. 273 — 19/9/1961), 15 bin lira (Makbuz No. 465 — 5/3/1962), 15 bin lira (Makbuz No. 471 — 19/3/1962). Yekün: 32.215 lira.

Adana Valiliğinden:

15 bin lira (Makbuz No. 328 — 20/7/1961), 35 bin lira (Makbuz No. 486 — 3/8/1962). Yekün 50 bin lira.

Öğretmenler Derneği:

12.100 lira (Makbuz No. 15 — 5/4/1961), 1.500 lira (Makbuz No. 43 — 14/4/1961). Yekün 13.600 lira.

Özel İdareden:

3 bin lira (Makbuz No. 420) 1/12/1961.

Cocuk Esirgeme Kurumundan:

1.750 lira (Makbuz No. 299 — 1/11/1961).

Avcılar Derneği:

1.000 lira (Makbuz No. 207 — 8/11/1960).

Daha birçok resmi daire ve derneklerden aldığımiz bağışlar name altındaki paralar, makam satış bedeli midir?

5 — «Bütün köylere, okul için angarya kondu» diyorsunuz. Şüphesiz, Milli Birlik Komitesinin çatırdığı kanunu bilmemişiniz için.. Kendi köylerine okul yapılması için, her köyde — birkaç istisna bulunmakla beraber — köy halkının seve seve, gönüllü rızası ile okulun taşını, kumunu, kireçini temin etmesi telâkkinize göre kannınsız bir angarya ise, haber verelim ki aynı «angarya» bugün dahi caridir. Nitelik, sitaşle bahsettiğiniz Tahta köyü okulu da aynı usulle yapılmıştır. Akis, bu usulle okul yapmayı tenkit eden AP liderine ateş püskürttü unuttu mu? «Mehmet Can'ın 32 bin liraya çatırdığı okulların bugün 16 bin liraya inşa edilmesi ise — Tahtalı köyde olduğu gibi — ayrı bir garabetti diye garfiye hayret etmektesiniz. Müsaade ederseniz bu husustaki asıl hayret edilecek garabeti ben izah edeyim. Kadırli köy okulları büyülüklülerine göre 4 tip üzerine yapılmıştır:

1 — Doğu Akdeniz tipi okullar (Mehmet Can, ortalama 30 bin kürsü liraya çıkartılmıştır).

2 — 5/A tipi okullar (Mehmet Can, ortalama 24 bin liraya çatırdılmıştır).

3 — 4/A tipi okullar (Mehmet Can, ortalama 20 bin kürsü liraya çıkartılmıştır).

4 — 4/B tipi okullar (Mehmet Can, ortalama 18 bin kürsü liraya çıkartılmıştır).

Sitayı bahsettiğiniz Tahta köyü okulu 4/B tipi olup Kadırliye geldiğiniz 18/11/1962 Pazar gününe kadar, içinde ders yapılmakla beraber, henüz ikmal edilmemiş ve kat'ı hesabi yapılmamıştı. Ayrılan 20 bin lira tahsisatın kâfi geleceği şüpheleniken bu okuldan 16 bin liraya mal olduğunu yazmanız asıl garabetlerden birincisidir.

İkinci garabet ise, okul sayısı bahsihendir. Söyle ki:

Mehmet Can'ın Kadırliye geldiği 30/7/1960 tarihinde, saltanat ve Cumhuriyet devirlerinde yapmış okul sayısı 29'du.

Mehmet Can'ın Kadırliye vazife gördüğü 18 ay içinde yapılan (altı natanan olmak üzere) okul sayısı ise 38'dir.

Mehmet Can'ın Kadırliye eğitim gösterdiği ilgiden de faydalanan Kadırli'deki 67 köyün tamamını kısa zamanda okula kavuşturma başarısını göstermiştir.

Üçüncü garabet ise, memleket kanun yoluyla sayılımıacak kadar hazırlı ve faydalı iş yapan Kaymakam Mehmet Can'ın hakikate uyumayan bazı iftirlalarla çürüttmek istenmesidir.

Safa VAYISOĞLU

(Kadirliyi Kalkındırma Derneği Başkanı)

Senatör Dr. Seren'e cevap

Türkiye ırkı: faşitlerinin yillardanberi değiştiren iki iri parçası var: 1 — Dış düşmanlar 2 — İç düşmanlar. Türkiye'de insanı, demokratik ve iyi olan her harekete düşman zaten bu ırkı ideoloji mensuplarından en koysunun oğluna yazdığı «öğüt mektubu» kapsamı hemzif hatırlardadır. O mektupta dış ve iç düşmanlar derece derece sıralanmıştır. A.P. senatörü Dr. Suat Seren bu tasfiyi daha da kısaltmış, Senatoda: «Dış düşmanlarımız Sovyet Rusya halkları, iç düşmanımız da Doğu'daki Kürtlerdir...» ve ilâve etmiş «Bu bakanlıkta nüfusumuzu artırmak lâzımdır.»

Iraklılar, Turancılar, mukaddesat türccelarının körpe Cumhuriyetinizin hayatına kastedebilecek hasta düşüncelerini Büyük Atatürk'ü 35 yıl önce mahküm etmiştir: «Bugünkü Türkiye Cumhuriveti'ni ahlaki kendi refah ve saadetinden başka düşünen bir şey kalmamıştır.» Anti öncüpçilik esaslarına dayanan bu görüş uzun zamanlar Türkiye'ye ait politikasını temeli oluşturmuş «yettâ sulh, cihanda sulh» paramı Cumhuriyetin içinde kavetlerini derinden sarmıştır. D.P. iktidarı ile berlikte Ataturk'ın be temel prensibi de esasında yok edilmeye çalışılmıştır. Talimatname ve yerli menfaat gruplarının çıkarını, Hükümet hukukusunun hukuki tutan görüşler, zaman zaman yurdumuzu bir anlayışla zayıflaştırıcı kadar sırıklemiştir. D.P. nin son yıllarda D.P. iktidarı kendi zulüm, basına ve sivil权sizliklerin kürkündeki boğulu sanıyordu. Ataturkçular, devrimci etnik subaylar, aydınlar, gençlik ve halk, aradın üç yıl gibi kısa bir zaman geçmesine rağmen, 28 Nisan'ı despot, sañırgan, müriteci ve koya ırkı kuvvetleriyle yeniden mücadèle etmek zorunda kalmışlardır. Bu neden böyle oldu? Gerçek iç — dış düşmanlarımız kimlerdir? Bu soruları cevabı ayrı bir inceleme ko nosudur. Biz şimdilik A.P. Senatörümüz «Küllerde bizim düşmanlarımızda sözünün ardında yatan teşrif etmek istiyoruz:

Önce A.P. Senatörümüzüza «bizim» tabiri ile neyi kastettiği üzerinde durulsun. Sanıyoruz ki bu «bizim» zamirinin kapsamına aydın, gençlik ve bütün insanca düşünen çevreleriley tâm Türkiye'nin çalışan halk dahil değildir. Bu durumda Suat Seren «bizim» le ofsa olsa yine de kastetmiştir: Vurguncular, mahalle milyonerleri; Ege - Çukurova ve bunların büyük toprak ağaları. Politik ortamda bu vurguncu azılığın sözüştüğü yapan ırkı faşistler, yobazlar, düşük devrin çöplüğünde yoncaşılık yapan ırkı faşistler, yobazlar, düşük devrin çöplüğünde parazit. Türkiye'de bütün yurtseverlerin, gençliğin nüfusunun bir gerçek var: Vurguncular, mahalle milyonerleri, büyük toprak ağaları ve onların politik masaları olan ırkı faşistler, yobazlar, D.P. çöplüğünün parazitleri aydınlar da, gençlik de, subaylara da düşmandırlar. Sunun işin: ırkı faşistlerin ırkıklığını yaptıkları vurguncular, sönürler, sönürlerin bütün halkımızı ırkıkların kâr emmeje çalıştırırlar. Halkı bulanımla kârlarında ırkıci kuvvetleri bulmaktadır. Halkı bulanımla ırkıkların kârlarında kurtarmaya çalışan, hiç deejile gerçek çehrelerinin ırkıkların ırkıklarını arayan hericidir. İşte bundan ötürü A.P. Senatörümüz temsil ettiği menfaat grupları Türkiye'nin bütün devrimci zinde kuvvetlerine, Atatürk'e, devrimlere, 27 Mayısları düşmandırlar.

Dejûlular belki yüzyıllar süren çilelerinin verdiği tecrübe, belki

oyunan komedinin suuruna varmanın sevgisi ve belki de tamamen bir sağ duyu ile D.P. çetesine daha 1957 de - kitte halinde - karşı koymuldu. Bugün de 27 Mayıs'ın ve O'nun getirdiği hür, insanı, demokratik düşüncenin savunucuları yanındı yer almışlardır. D.P. mirasçılar Doğu'da gelmeye imkânlı - kullanıkları çeşitli ayak oyunlarına rağmen - bulamamışlardır. D.P. mirasına konan ırkı faşistler çileden çıkışanı budur. Şimdi hemen söyleyelim ki, evet biz Doğu'ular Türkîyenin bütün devrimci, Atatürkçü, Yurtsever kuyvetleri gibi gericiliğin, vurgunculuğun ve ırkı faşizmin düşmanızız. Çünkü ırkı faşistler ve onların efendileri de bizim düşmanımızdır. Doğu'ular daha da ezilmemek, sırülmemek, kitte katıflamlarına kurban gitmemek için bir öz üzü ile kaderlerini yurdumuzun zinde, devrimci kuyvetlerine bağlamışlardır.

Devrimci, yurtsever, ırkıci kuyvetlerin safında yer alan ırkı faşizme karşı duran Doğu'ular şüphecisi Suat Seren ve benzerlerini çileden çıkartmıştır. Hem bundan ötürü böyle bir nöbete yakalanmışlar ki; «dogumun kontrolü» gibi tamamen bilimsel, teknik bir konuda ve hiç yolu yordanı yokken «Doğu'ular Kürtler de bizim düşmanımızdır, bu bakımından nüfusumuzu artırmak lâzımdır» diyecek kadar aklı ve manzılkılarını tamamen düşme çektiklerini gösterdiler. Bu ne tels! Bir kitleye pervazca katılım tehdidi savrulmaktadır... Milli Yol'un: «Doğu'ular bize ne destek gelir, ne de sevgi. Çünkü orada Kürtler yaşıyor. Tek çare Kırgız Kazak göçmenlerini asiret sâlahlarıyla getirip oraya yerlestirmek» saçmalarını ciddiye almışlardır, artık iyice düşümleridir. ırkı faşizmin bu yaygarası Meclise, Senato'ya kadar gelmiş, kürsülerden haykırılmıştır. Ama şayimiz bu seyreklerin Türkîyenin mutlulığı, kardeş ve dost olan kitlelerin beraberliği ve daha insanca yaşama düzeyine eriştilmesi konusundaki çabaları istediginiz kadar kitlelerin arasına nıfak ve düşmanlık tohumları eklin... Biz ırkı faşizmin ne denli korkun, kana susansı bir düzen olduğunu biliyoruz. Doğu'ular bunu sezindiliyor... Türkîyenin devrimci, halkçı kuyvetleri; gerçek amcalarımızın, çevirmek istediginiz dolapları farkındır. Sizlerden, sizlerin vurguncuların devrelerinden çok daha gâli Hitler ve Mussolini'nin ırkı faşizmi bile kendi kan, hava, ateş, ayırcılık ve zulüm batâklığında boğuldu. Sönürlerin, eziyen insanların kurtuluşu; halkların kardegee, dostça yaşamaması doğru akan târihin seyrini hiç bir gerici - sönürlerin kuyvet değiştirmede, değiştiremez.

Kaya YILDIRIM, Yusuf KARAGÜL, Mustafa EMRE, M. Ali ASLAN, Ümit YOLCU, Veli AYTAÇ, Mustafa BAYHAN, Ömer BESTAN, Ahmet AYGÖREN, Mehmet KÜBLAY, Yusuf EKİNCİ, Hamdi TURANLI, M. Selim ATAK, Celâl TAŞ, Veysi OYMAK, Fahri AYKAC, Mehmet YANARDAĞ, Hasan KOCADEMİR, Kahraman AYTAÇ, Hüseyin YILDIZOĞLU, Kâzım UTMA, Celâl KAZUKAYA, Cevat ERCİALI, Lütfi GÜLERGÜN, Seihattin FESÇİ, Nadir ERİMKAŞ, Nejdet ÜNAL, Hüseyin ELVENME, Osman TANER, Şehmuz ÖZKAYNAK

komünizm nedir?..

Herkes komünist tekhlikesinden söz ediyor. Fakat komünizm nedir, komünist kimdir bilen yok, söyleyen yok. En masum sosyal görüşler, komünizm sayılıyor. Eski yargıtay Başkanlarından Halil Özyörük'ün dediği gibi, «Halkımız, sadece halkımız değil, yargıçlarımız dahi komünizm mevzuunda aydınlatılmamıştır.»

Komünizmi ciddi şekilde târife çalışan tek doküman, Halil Özyörük'ün Adalet Komisyonu Başkanı sıfatıyla 23.11.1951 ve 26.11.1951 tarihlerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmalardır. Bu konuşmaların en önemli kısımlarını ya yinliyoruz:

Memekeitimizde herkes, komünizmin gidetle cezalandırılmışından bahsediyor. Fakat ne söylemenin sözlerde, ne de yazılan yazılarında komünizm ile ninen cezalandırılmak istediği açıklanmaktadır. Gaye komünizm propaganda ve faaliyetlerini ortadan kaldırın, fakat bunu yaparken fikir cereyanlarını ve içtimai ve demokratik faaliyetleri müdühsaleden masun tutmak. İşte bu sebeplerden ki, komünizm mevzuunda neyi cezalandırmak gâyesini takip ettiğinizin tâyini icabeder. Böyle bir tâyini yapmak iktidarı, bize inanç «cebir unsuru» temin edebilir.

Zararlı ve zararsız fikir cereyanlarını ayırdırmak imkânı, bu sağa cebî unsuru ayırmazsa bulunamaz.

Sosyalizm ile komünizm her şyphenin evvel serih olarak tefrik edilmelidir. Çok ağır bir sosyalizmin, komünizm telâkki edilmesi mümkün değildir. Fakat mutedil bir sosyalizmin sosyal bir işlîhat istemesi bakımından zararlı bir cereyanı stâylaması mümkün değildir. Nazari olarak sosyalizm ile komünizm arasındaki fark şudur: Sosyalizm, yalnız istihâsal vasıtalarının müsterek hâle getirilmesi tarafıdır. Bundan öteye gitmez. Fakat komünizm hem istihâsal vasıtalarında ve hem de istihâkte ijtiroki kabul eder. Görtüyorum ki bu fark horkun bir düzunce gibi gözüküyor. O halde komünizmin nefret uyandıracı cephesi nedir?

Bu fark, nazari bir faktur. Halbuki, tâbîkat, gaye ve bu gâye ulasmak için kullanılan vasıtaların mahiyeti, komünizmin korkunuş tarifini ortaya koyar. Bu gâye ve bu vasıtaların aynı olarak nazari bir komünizm düşündürmez. Çünkü gâye ve vasıtâ komünizm fikriyatında ona fikir ile perçinlenmiş, onun bünyesine karışılmış bir hâl eder.

Bu gâye ve bu vasıtâ nedir?

Komünizm vasıtâsı cebî, gâyesi amele diktatorysıdır. İşte komünizmin simdiye kadar geçirdiği bütün istihalelerde hiç değişmeyen ve belki de hiç değiştiremeyecek olan vasıfları bu gâye ve bu vasıtadır. İşte Yüksek Meclise sunulan tasarımdaki «sunî tâhakküm» ve «cebir» tâbirlerinin hakiki mânâsına inanç bu suretle anlaşılabılır.

Komünizmdeki: (Her cemiyetin târîhi), bir sınıf mücadeleni târîhidir. Bu mücadelenin nihayet bir ihtilâle kapanır.

Bugünkü cemiyet, burjuva cemiyetidir. Bu cemiyet, feudaliteyi yıktı, fakat sınıflar arasındaki tezâdi, ortadan kaldırılamadı. Onu sadece basit bir hâle getirdi. Artık ortada yalnız iki sınıf kaldı: Burjuva ve proletarya.

Süphelez, eski derebeylik devrinin kırptularını tegâl eden bazı sınıfların bakışları hâlâ mevcuttur. Mesela aristokrat sınıf, fakat, bu sınıf da iki büyük sınıf arasında porçalanmakta biri diğerine ihtilâk etmektedir. Orta çağdan sonra burjuva sınıfı dünyaya hâkim oldu. Bu hâkimiyet, büyük

merkezlerin kurulması, mülkiyetin mahdutellerle toplanması ve bunların neticesi olarak da siyasi kudretin merkezileşmiş bulunması sayesinde temin edilmiştir.

Bu surâda din telâkkileri, sosyal cepheini kaybetti. Ve din adamları burjuva sınıflarının emrine girdi. Fakat asıl amele esaretini doğuran şey, makinelere teknimili olmuştu. Makinelere teknimili ve iktisâsi iş bölümünü sistemi, proletaryeleri açılık hâle soktu. Ameliyi bir makinenin en ehemmiyetlî ve yerine kolaylıkla başkasının ikameti mümkün bir parçası haline getirdi.

Burjuva diktatörlüğü çok kuvvetlidir. Bu diktatörlüğün kendi kendini yükselti zannedilmemelidir. Ancak bütün dünya ameleleri oirleşecek olursa ve cebî kullanırsa bu diktatörlük yüksâlibilir.

Bu nokta, komünizmin yıkıcı cephesidir.

Burjuva cemiyeti yıkıktan sonra ne yapısakta. Daha doğrusu, geniş mânâda, emekçilerin meydâna getirdiği tek sınıfı bir dünya cemiyeti vücut bulacaktır. Böyle bir cemiyete elbette artik sınıf mücadeleci olmaz. Acaba, bu tek sınıfı cemiyete ulaşmak için yol nedir? Yegâne yol, muvakkî zaman için amele diktatöryasını kurmaktır. Amele sınıfı, diğer sosyal sınıflar üzerinde tâhakkümü sağladıkları sonra burjuva sınıflarının teşâvilleri izâle edilmeye şâşılacak ve burjuva sınıfı ve onun kültürü tamamîyle ortadan kaldırılacaktır. O halde amele diktatörlüğü bir intikal sahnesidir. Bu diktatörlük cebî yolu ile olacaktır. Bu sebeple, bu intikal sahnesine komünist doktrîninde amele ihtilâli adı verilmektedir. Amele diktatöryasını kurulduktan sonra bu diktatörlüğe karşı gelenler, birer suçu değil, birer düşmandır.

Düzenâna karşı müsamahâ hareketi, bâhis mevzuu olmayanından diktatörlüğün kuruluşunda ve muhâfazasında cebî daima esas şarttır.

Sosyalizme gelince..

Sosyalizmde devlet müzesesi - muhâfaza edilir. Hattâ kuvvetli bir devletçilikle bâzı sosyal ve iktisâdi adaletsizlikleri ortadan kaldırırmak mümkün olduğundan devlet bu gâye ulasmak için iyi bir vasıtadır. Bu sebeple devleti yâkmadan başa geçmek icabeder. Binasalehî o memlekette anayasâ ve kanunlara göre normal yollarla, meselâ seçim yolu ile iktidara gelmek doğru olur. Sosyalist Partilerin umumî programları ve kullanıncakları vasıtalar arasında bir vâhid sahâne makâsiyle 1904 te Amsterdam'da ikinci Enternasyonal toplantıtı. Bu toplantı, Avrupa memleketterinde hâlen sadece sosyalist kalmış partilerin fikir cereyanlarına kaynak olmuştur. Bulundukları memlekete rin kanunlarına uygun ve cebî unsurundan

uzak bir çalışma yoluyla iktidarı elde etmek usulleri, her sosyalist partiyle komünist partisinden ayrı eder. Bugün Avrupadaki belli bağı sosyalist partilerinin gerek programları, gerek tâbîkâtı, komünizm ile mukayese edilirse mutedil bir manzara arzemektedir. Kaldı ki, az çok sosyalizme kıymayan siyasi bir parti esasen mevcut değildir. O halde, siyasi ve iktisâdi bir mezhep olan sosyalizm, siyasi bir kuruluş olan demokrasi ile tezâhâlinde değildir. Hattâ bir çok sosyalist liderler, demokrasının olmadığı yerde sosyalizmin de tâhakkük edemeyeceği kanatındârlar. Bu kanat fazla ve nasional sosyalizm ve umumiyet ilhâriyle tek parti veya diktatörlük rejimlerinin iktidarda olduğu devirlerde niçin tam bir sosyalizmin tâhakkük edemediği de izah eder. Sosyalistler, bir ihtilâli tarefi deyildiler. Bir inkilâp derece derece olacaktır. Bunun için demokratik yollarla mücadele etmek, hattâ başka partilerin de kuadûdu hükmîte İslârâk süretille işgi menfaatlerini korumak ve İktidara kendilerine geyince, programlarını tâhakkük ettirmek arzusundârlar.

Halbuki, 1919 da Moskova'da toplanan Üçüncü Enternasyonal; Rusyada muvaffak olmamışsa, her memlekette muvaffak olabileceğî, bu sebeple sosyalist anlayışın Marksizmi zayıflatmaktan başka bir şeye yaramadığı neticesine vardı. Moskova toplantısına göre demokratik yollarla çalışmak, Burjuva Cemiyeti ile anlaşmak mânâsına gelir. Bu anlaşmadan her iki taraf da fedâkarlık edecektir. Bunun neticesinde sınıflar arasında daha az sert bir mücadele ortaya çıkacak, fakat bu uygunsak, amele sınıfını şâşılacak, dünya amelelerinin birleşmesine, yâni, beynâmîlellîliğin tâhakkükâna mânâ olacak ve neticede dünya çapındaki amele kudreti meydâna gelmeyecektir. İşte bu Üçüncü Enternasyonal Bolşevikliği, yâni hakiki komünizmi, dolayısıyle su anda cezalandırılmış istenilen seyi meydâna getirmiştir.

Lâhey konferansı

Üçüncü Enternasyonalın cebî ve ihtilâli dayanışın sosyalizmi, ilk önceleri nazârî bir tehdit mânâsına aittir. Fakat sonra bu planın bâzı Avrupa memleketterinde tâhakkük ettilmesi teşâvilleri kargasında, hukukuların da bir reaksiyon gösterdiklerine şahit oluyoruz. Bu meyâna bâhissâ Lâhey Konferansı kararlarını hatırlamâskta fayda vardır. Bu kongreye göre:

1. Komünizm Üçüncü Enternasyonal yâni, cebî unsur sayen sosyalist telâkkilerdir... Bu sebeple bu yolda propaganda ve faaliyet ve Üçüncü Enternasyonallere bağlı bâsim teşâvilleri, sağlam sayılmalıdır.

2. Bu suçun teşâvilleri, tam fili gibi seenmelidir

3. Yânonca memlekette veya kendi ilkesinde yabancı devlete karşı işlenen suçlar da tozluye edilmelidir.

4. Bu gâye faaliyet ve propagandası zâniyet şart koşulmalıdır.

5. Komünist suçluları, siyasi suçlu sayılmasın, bu sebeple suçluları geri vermeye usulü bânlar hakkında tabâk edilmelidir.

Lâhey Kongresinin bize de ehemmiyeti vardır. Çünkü İtalya Ceza Kanunu'nda bu kongre kararname genî mikâyata faydalâlmıştır. Bu sebeple o kanunu (1929 târibi İtalya Kanunu) almak suretiyle bu fikirler bizim mevzuatımızda da intikal etmiştir.

Bu reaksiyon, Moskovadan gelen talimatla kârîlanmak istenmişti. Eksenin artuk komünizm, bolşeviklik hâline gelnâ, Lenin'in münferit dârünceleri, sosyalizme hâicum baglamıştır.

1928 de Moskovada yapılan bir toplantıya göre, komünist mücadeledeinde gâz dört esas zâniyetde tutulacaktır:

1. Proleter, ihtilâle hazırlansak, Burjuva Rejimi yıklacak. Bu, anîcâ cebî yolu ile olabilir. Cebî inkâr etmek, komünizme ihanet etmek'tir.

2. Burjuva Rejimi yıkmak için Marksist ve mîsteralist felsefeden gayri bütün düşüneşekilleri ortadan kaldırılmâsi ve sınıf mücadeleci en şiddetli hâle getirilmelidir.

3. Proleterya diktatörlüğü kırılmâldır.

4. Bu suretle kurulacak diktatörlük, terör ile muhafaza edilmelidir.

Lenine göre komünist ihtilâli, Gâz sahâde hâsule gelebilir:

a) İhtilâlin hazırlanması;

b) İhtilâlin icrası;

c) Elde edilecek neticeden azami fayda sağlanmak.

Bu üç sahâde içinde bâhissâ bizim memlekitemiz için ehemmiyetli olan birinci sahâ, yâni ihtilâlin hazırlâk sahândır. İkinde sahâsı, yâni ihtilâlin yapılması karâliya-

Eski Yargıyat Başkanı Halil Özyörük

Once komünizmi tanıyalım...»

ek kanuni müeyyideeler, esasen mevuttur. Lenin der ki, bu üz sahinden en mühüm, birinci sınıfıdır. Eğer hazırlık iyi olmuş ise icra, çocuk oyuncusundan ibarettir. Gene Lenin'in düşüncelerine göre (ki bu düşünceler, muhtemel memleketlerdeki komünistlere tıbbat hâlinde gönderilmişdir) hazırlık sahnesi şöyle olacaktır:

a) Her vatandaşın istifade ederek propaganda ve kargasaklıçıklarılmalıdır. Bunun iger bilhassa grevlerle bağırlılmıştır. Grev, ameliyet yetişirmek huzusunda bir rüakteptir.

b) İş yerlerinde ve bilhassa demiryolu, posta, telegraf, umumi nakliyat ile ilgili ame hizmetleri işletmelerinde, hücreler kurulmalıdır.

c) Silahlı mücadele için gruplar tesis etlenmelidir, silahlı depoları temin edilmelidir.

Bu umumi izahlardan sonra bir nokta üzerinde daha durmak lazımdır. Memleketimizde hakiki komünizm fikriyatının ne olduğu bilinmiyor. Halkımız, sadece halkımız değil, yargıçlarımız da komünizm mevzuunda tenevvür edilmemişlerdir.

Cebir unsuru şart

Üçüncü Enternasyonalce kabul edilmiş olan esas, cebir yoluyla ihlali yapmak, cebren ihlali tahakkuk ettirmektir. ikinci Enternasyonalın kabul ettiği esas göre ise, cebre dayanımıyan bir komünist faaliyet, hiç bir zaman komünist faaliyet telâkki edilmez. Cebir unsuru bugün mevcut olmadığı halde, hâkîkîten bugün için de bir çok tehlîke meydana gelebilir. Cebir unsuru kullanılmazsa bütün esas teşkîkîleri yok etmek mümkünür. Cebir saiki bulunmadığı takdirde, hâkîkî mevzuata göre bu mührî bir silâh olarak kullanılabilir.

Binsenaleyh cebir unsuru lazımlı gayri müsâfîktir. Esasen varılan netice odur ki, Üçüncü Enternasyonal tamamen bu şekilde bir faaliyeti istifzam eder. Silâh tedarîk etmek, ihlîl hazırlamak ve günün birinde karar verildiği anda, ihlîlî cebir yoluyla tahakkuk ettirmek ister.

Bugün elimizde yûfîrlikte bulunan kanunun cebir unsurunu İhtiya etmemesi dola yusile tahassûl etmesi mümkün olan kökü neticelerden korumak için, behemehal bu cebir unsurunun mevcudiyeti şartır.

Zira Üçüncü Enternasyonalın kabul etmiş olduğu prinsip ve mücadelede gelenekle göre, bu ideolojinin tahakkuk ettirilmesi için takip edilecek fikir, gâye ve vatandaşın mutlaka cebre istismar etmesi lazımlı gelir. Cebir olmayınca sosyalizm ile aralarında bir fark gözlemez imkân olmayağın ve bunu müsbîne bir şekilde yürütmenin ve tahakkuk ettirmek inzâkî gidiye kadar edde edilmeli için, Üçüncü Enternasyonalın cebre dönemi elması müvâzechesinde cebir unsurunun kanuna konulması zorurîdir.

Komünizm, irticâ istismar eder...

Kapitalizmin bazı mahzurlar tevlit etti gi işkârdır. Bu sebeple her kapitalizmi yıkmak veya tâhdît etmek istiyen fikir ceryanının komünistlik sayılması doğru olmez. Sermâye istismarının önüne geçmeye çalışmak, komünizm demek değildir. Diğer tarafından fert mülkiyetinin kuvvetli tâhditlerine tarastar olduğu halde, komünist olmayan fikir ceryanları da vardır. Ağrı veraset vergileri veya miraslık derecelerini çok tutmak gibi, sosyal ve hukuki düşüncelerin komünizme alâkâsı yoktur.

Din aleyhîrligâna gelince; bu hususla söyle düşünülmeli: Memleketimizde din

aseynâzalarına komünist demek âdet olmuştur. Halbuki komünizm dini insanları vâsta olarak kullanmaktadır. Burada su aksa gelebilir: Komünizm, dini uyuşturucu bir müssese telâkkî ettiğine göre ve dinin burjuva cemiyeti ile uyustuğu ve ona hizmet ettiği komünistler tarafından sterildüğüne göre nasıl otuyor da dini hisslerini komünistler istismâr kalkıyor? Burada ilk nazarda göze girmeyen bir usul mevcuttur. Koyu dindarlık, taassup derecesine varmış din telâkkisi, bütün beşeri hâdiseleri ferdin iradesi içinde bir kudrete icra eder. Her şey, bu üstün kuvvet öyle istedigi için böyle olur. Fert bunun aksâsına yapanaç. Bu irâdeye karşı gelemezdi. Komünizm telâkkilerine göre de bütün beşeri hâdiseler, mutlak bir determinizm içinde cereyan eder. Ferdinand her sahadaki hareketlerinin hakiki mânâsını ortaya koyar. Görülüyorki, gerek taassup gerek komünizm fert iradesini inkâr bakımından aynı yolda gidiyorlar. Ferdinand iradesi inkâr edilirse artık ferdin hürriyetinden bahsedilemez. İste bir bakıma gerek komünizm, gerek dini taassup buradan geliyor. Komünizm, irticâ istismar eder. Çünkü, mutsyen bir yola kadar düşünceleri synidir. Fakat bir megafeden sonra yollar ayrılacaktır.

Netice olarak, söylemek lâzım gollerse, denilebilir ki, din mevzuunda dâima inkâr prenâsiplerini müdafâa eden kimselere komünizm damgası vurulmamalıdır. Buna aksâne tam mânâsiyle laik olmak la mümkündür. Hattâ din müssesezin geri kalma eemiyetlere has bir müssese olduğunu kapaatinde bulunanlar da olabilir. Yeryüzünde öyle diller vardır ki, bir reforma tabî tutulmadıkları takdirde, hâl sosyal hizmette bulunamazlar. Bâlikâs din adamlarının istismarını sağlar.

Antinasyonalist fikir sahiplerine de komünist demek doğru olmaz. Şüphesiz, komünist dahi bir antinasyonalisttir. Fakat bu iki fikrin hareket noktaları ayırdır. Komünistlere göre, anelenin vatanı yoktur, milliyeti de yoktur. Proleter, siyâsi kuvveti ele almak suretiyle bizzat kendisi bir millet hâline gelmek mecburiyetindedir. Sâdece antinasyonalist gelince; antinasyonalist millet duygusunun devrini ikmal etmiş, hattâ zarâr olmaya başlamış bir duyguya okunmuştu inanır. Çünkü onun antinasyonistler milliyetçi değil, hâmanîstik, heteriyetçilik tarâflarındır. Bunlar bâza beynâmîlîci deniliyor. Bu tabâbir, karışıklığa meydan vermektedir. Çünkü, komünistler de beynâmîlîcidir. Fakat onlar, dünya ameliyetinin meşâfâtları ve müsterik hareketleri bakımından beynâmîlîcîlerdir. Halbuki antinasyonalist, herhangi bir sınıf gözetmeden besiyercidir. Bu bakımından her komünist beynâmîlîci her beynâmîlîci komünist değildir.

Müstemlekecilik dâgmâlılığı da komünizm sayılmalıdır. Buna mukabil müstemlekecilik dâgmâlılığı komünistler istismar etmeye çalışmaktadır. Bihâssâ Doğuda müstemlekeciligin zararlarını görmüş milletlerin, komünistlerin istismarına hâl usûl çok hizmet etmiştir. İnstâniyetçilik bakımından beynâmîlîci olanların en kuşâvî göründüğü tarih devresi, yâşadığını gündürler. Halen insan hükümleri demek, bu fikir ceryanının resmi vesikası teşkil ediyor. Bu şart hukuku beşer beyanname, insan hükümleri demecidir.

Umumiyetle silâh telâkkilerinde cemiyetin ekseriyeti tarâfiñdan kabul edilenlerde inançlınlara yâni immorâlistlere de komünist denilmektedir. Şüphesiz, komünizm bugünkü cemiyetin silâh telâkkilerini kabul etmez. Bu silâh telâkkilerini burjuva cemiyetinin menfaatlerini korumak, onu idame etmek için uydurulmuş kaldıreler sayar. Komünistlere göre aile, silâhî dahi bir istismar kaldırılardan ibaretir. Burjuva tipi ailede kadın zâdece bir istihsal vasıtasıdır.

Kadında istirâk hususunda komünistler söyle düşünür: Bu istirâk tarîhin her devrinde esasen mevcut idi. Hattâ burjuva aile tîplârında da. O halde riyâkâr bir düzen yeri ne sıkı, resmi ve kadın erkek irâdesine da-

yanan, cemiyetin rüsumsuz mucâdeseine ibtiâv göstermeyen bir düzen şayâi verecektir. Bu komünizm anayasasına mukabîl, immorâlist silâh telâkkilerinin esasını maddî bir sahâye mesâfâte icra eder. Dünya ede biyatında immorâlistlik, bir edeoî nexte, hâlinde bir sârahî revâc bulmuştur. Bu ede biyatlarla hemen hâl biri komünist degildi.

Hüâla, din, sermaye, silâh, milliyet ve milliyetçilik düşmanlığı gibi hususların hâl biri yüzde yüz komünistlîğe delâlet etmez. Komünizm bigâ değişmeyen vasfı, ameli diktatörlüğünü cebir yolu ile tesis etmektedir...

Nasıl mücadele?

Sündi halledilmesi gereken bir mesele daha kalıyor. Komünizme karşı nasıl mücadele edeceğiz? Bu mührî bir soradır. Çünkü Komünizme karşı faşîstler de mücadele etmişlerdir. Demokrasiler de mücadele ediliyor. O hâlde bizim komünizme karşı mücadelede faşîstler gibi mi olmaktır, demokrasiler gibi mi? Bu husus iyi ayarlamak lazımdır. Çünkü komünizmle mücadele edelim derken, bilmiyerek, istemiyerek genâ demokrasimizi kendi elimizle yıkmamız gerekmektedir. Faşîst ve nasîyâatî sosyalist telâkkilerin maniyeti malûmdur. Bu anayâse göre sevieti tek bir fîrt veya onun emârîndeki mührâni bir zümre idare eder. Bu zümre sevîye ou umî doğaldır. Bu sebeple burada oly sunan diğerler üzerinde tahakkümünden consenteñemez.

Memleketimizde de irâçâk ve bâlgâcılık cereyanları varır. Bir çesit biyolojik ırk anlayışı, Orta Asya daâru gitme istekleri ve niyâyet Türk ırkından oian dışarıda soydagları kurtarmak gibi davetî mœcerâlar sürüklmek istiyen fikirler uzun zaman itibar kazanmıştır. Bundan dehâ tehlikeli diğer bir fikir cereyam da Anadolu Fûrküdüñü yalnız Konya'dan Sîmaie çexilen ois hastan şârkında kâlanlar nesreden oinan dişinda ve bâlhâse garbnde kâlanlar, eâcumle İstanbul, İzmir gibi mintukârlardaki kimselerin karışık ırklardan gelâgi iddia, su veya bu kimseñin eâk durumunun tâlikî gibi Alman irkîğimiz kopyasını tegzit eden fikirler, bâlhâsse Nazi resîrlerinin memleketimizde kendîsi gâsteirdi devirlerde mevcut idi. Bâlgâcılık ve rejsyonist telâkkîye mensup olanların mücadele metodu, muhâtil siyâsi silâh mevkîlere geçmek ve icabunda bir hukümet dârbesi yâpnaktı. Almanlarla Münih toplantıları ile İtalyan fasîstlerinin Roma üzerine yûfîyûflerinin memleketimizde de tahakkuk edeceğini zaanederler olsunuz.

Bu fikirler bugün belki gok tehlikeli osulmuyabilir. Fakat bir reaksiyondan dehâ korkmaz lazımdır. Çünkü demokrasi iylî ırkîler kâdar, zarârî fikirler iyn de mührâni bir hâzîzel zemîni tegzîl eder. İste bu mahrâzâ zemîni 141inci maddesinin üç nüzzârî bândi vezedilmîstir. Komünizmi cezelâ dirken irkîkî veya fasit fikirlerin tegzîl gâregezi zehâbun bu bent önlîyecektir. Ve memleketimizde komünistlere karşı aglas mücadeledeki fasit emellerin tahakkukun hizmet etmediğini de gösterecektir...

Yeni tasarı komünizmin ne olduğu ve ne olmasın bilinerek hazırlanmıştır. Cebir kullanma saiki, hususî kasîr halinde kanunda yer almazsa su dört mührî netice ortaya çıkar.

1. Cebir unsuru konulmasa bütün silâhî teşkîkleri yoketmek mümkündür. Yârîlîkârların kanun bu bakımından çok tehlikeli. Bu sebeple Hükümetimizin sevîye tâji tasarı metnindeki cebir unsuru hâl yâpî hâsiyi iylî mahrâzâdır.

2. Cebir saiki kanunda yer almazsa demokrasi yükler, ferdin fikir hâzîreti çîneçîdir. Ve 141inci maddeye girmeyecek sosyal bir fikir tâhyyîl etmek dahi mümkün olmaz.

3. Cebir saiki unsur sayılmasa hâl hangi bir hukümet elinde bu mahrâzâ bir silâh olur.

4. Cebir saiki unsur sayılmasa bilhâseki şey tehlîkeye gireb: Matbuat hâzîreti ve kürzü hâzîreti.

(Yon'un notu: Eski Temyiz Başkanı Halil Özyörük'ün Adalet Kêmisyonu Başkanı sıfatıyla yaptığı bu konuşmaya rağmen, 141 ve 142inci maddelere cebir unsuru eklenmemiştir. Bugünkü hükümetler de Menderes hükümetleri gibi, komünizm sahih bir şekilde târif edilmesine yanaşıyorlar. Böylece hâkîmîler, en masum sosyal istahâfikirlerini cezâfandırma imkânını eârînde tutmuş oluyorlar.)

Yeni neslin savaşı

Şevket Süreyya AYDEMİR

u sözleri Robert Kolejli bir öğrenciden dinledim:

— Bize Atatürk bir heyecan konusu olsak anlatmak artık kâfi dejildir. Biz Atatürk bir fikir ve aksiyon adamı olasık incelemek istiyoruz. Atatürkçülüğü ilmi bir sistem olarak öğrenmek istiyorsunuz.

Bu sözleri söyleyen, Robert Kolejin mühendislik kürsüsü bitirmek üzere olan bir gençti. O gün Kolejde bir konferans vermiştim. Bu konferansta Atatürk ve Atatürkçülüğü, tarihi zayıfların bir mahsili olarak ve tarihin mantığı içinde in celme çığlığını. Heyecan unsuru ve subjektif görüşler yerine, Atatürk hâdîsinin objektif dayanıklarını ve getirdiği yeni anımları belirtmeye çalıştım. Konferanstan sonra benimle konuşan öğrencilerin, ou davranış gereği gibi değerlendirdiklerini görüyordum.

Benimle konuşanlardan yukarıda sözlerini nükleştiğim genel, dâhilî gözle çarpan müspet vasıflar taşıyordu. Bizi, onun yanında bulunuğumuz zamanlı öğrencilerimizden başka türlü düşünüyordu. Başka bir dîl konuşuyordu. Tahsilî ve genel formasyonu, oizim o zamanlı öğrencilerimden çok daha sağlamdı. En az bir yabancı dile kuvvetle sahipti. Bizi, anıktikopid heveslerimiz yerine o, belirli bir ihtişam yoldaydı. Yerli ve yabancı kaynaklardan çok seyir okumuştı. Okuduklarını hatırlamıştı. Memleket ve dünya meselelerinin içindeydi. Çağdaş akımları tenkitçi bir söyleşen geçirerek muhakeme edebiliyordu. İstekleri belliydi ve bunları gururuna maledebilmişti.

Fikir meselelerinde, hele Atatürk konusunda ise, ucuza harculem malzemeyi bir tarafa itmesini biliyordu. Bu konuda, objektif sentezlerin verdiği dayanıklara, doğru ölçülere kıymet veriyordu. Hulusa bizim millî varlığımızda, gururlandıracak bir genç neslin hem bilgili, hem idealist menşebiydu.

Öhhööööö

Masal gibi...

Göz varmış; gözün bakması hak, görmesi suçmuş. Dil varmış; dilin susması hâk, dümnesi suçmuş. Kulak varmış; kulakın işitmesi hak, dinlemesi suçmuş. Beyin varmış; beynin çalışması hak, doğruluğu bulması suçmuş. El varmış; elin avuç olması hak, yumruk olması suçmuş. Velhasıl, bir ülke varmış; bu ülkede başoğmuk hak, başkaldırmak suçmuş.

Ve bu ülkede bir Fırat varmış. Yüzünü görmek suç, görmemek suç, astığı astık, kestigi kestik bir Fırat. Yerin göğün sahibi... Ve bu Fıratın kendine bir piramit yaptmak istemiş. Piramit demek, mezarın zulüm demektir. Ve bu Fıratın, mezarıyla bile halka zulmetmek istermis.

Kamçı, kirbaç, sille, tokat... Ülkenin bütün emekçileri, Fırat'a mezar yapmağa zorlanmış. İşçiler haril-harî çalsa-dursunlar, Fırat'ın da tahtına kurulmuş, çenesini bastona dayanmış, çalışanlara gözçülük edermiş. Tahtının çevresinde yüzlerce muzrakh koruyucu... İşçiler, surlarında dilim dilim kirbaç yarası, gece demez, gündüz demez, habre çalışırlar. Öten ölüür, kalan sağlar kirbaçtan geçirilirler.

Günler geçmiş, geceler geçmiş... Fırat, çenesini bastonuna dayalı, tahtında otu-

Beraber bulunduğuümüz uzunca bir sürede içinde onun ve arkadaşlarının öğrencilerini zevkî cevaplandırmaya çalışırken, bir taraftan da benim ve onun nesli arasındaki özellikleri kendi içinde karşılaştırmaya ve değerlendirmeye çalışıyordum. Fakat sonuçlar daime onun neslinin lehine gitmektedir.

Evet, biz belki daha hâlîeli şartlar yaşamıştık. Daha önceki yaşına varmadan mektep sularından koparılık, Gündeyde çöllerden Kuzeyde karla dağlara kadar gittiğit cephelepere savrulan, vaktinden evvel olgunlaşmış bir nesildik. Bu hâlde yaralı bereli gikanlarım, çikmayanlarla göre sayılmasınca kadar azdı. Sonra dağlışlar, esaretler, harpler, ihtişâller gör müşküt. Mejhûller içinde yaşamıştık. En sonra da kendimizi yeniden toplasmak, yeniden yaratmak, bir seyire benzetmek ve bir seyire yaramak mücadele ettiğimizde. Kendimize ve tophuma karşı yaşamızın kaldırılamayacağı sorumluluklar içindeydi.

Yeni bir toprak, yeni bir devlet, yeni bir nizam yaratmanın baş döndürücü problemleri karşımıdaydı.

İstanbul'daki konferansından büyük bir iğ ferahlığı ile dönmüşüm. Fakat gördüklerimin, dinlediklerimin muhasebesi içinde devam ediyordu. O günlerde Atatürk'ün son ölüm yıldönümünü yaşıyorduk. Konuşmalar, tartışmalar, radyolar, basında, mekteplerde, lokallerde hep Atatürkü anma ve onu anlatma gâbası hummalı bir faaliyet halineydi. Ama o günler gecip ootenler sükûnetle derlemek ve uralamak imkânlarını bulunca iki nokta içinde önce oynak birer istit ham, fakat sonra kesin kâsanlar olarak yerleştii.

1 — Atatürk'ün bu ölüm yılında genelik, mektepler ve gençlerin yönettiği teşekkürler, onu bugüne kadar görülmeyen bir hareketle ele almıştır. Toplantıları, tartışmaları tertipleyenler asıl onlardır. Resmi

makamlar veya yaşlı ilgililerin tepkileri hiç denecek kadar azdı. Yaşları bulanıklar, onları kollarından, eteklerinden sürükleşip, tertiplediği oturumların kursülere sineşirleyenler gene gençlerdi.

2 — Fakat bu toplantılarında, bu tartışmalarda, hâlâ bir kısmı Atatürkü devrinde gelen yaşlıların, politikacıların, gazeteci, yazar veya Üniversite mensupları, un, Atatürk hakkındaki konuşmalar, gâlukla bir kelime ve heyecan göstermesini geçmemiştir. Buna Atatürk görmüşler, hâlâ onunla konuşmuşlardır. Onun işlerini, davranışlarını biliyorlardı. Ama Atatürk'ü ve Atatürkçülüğünü objektif bir fikir ve prinsipler sistemi halinde derlememeler, islemeşmeler, yani vazifelerini yapmamışlardır.

Eğer Atatürk bunuların diliyle ebediye te nakledileceksse, hâstası çok hazır olacaktı. Hulusa genelik kendine düşen yepimişt. Onları aramış, söylemeneleri dinlemiş, yazanları okumış, fakat doymamıştı.

Bu kanılar içinde gün geçtikçe yerlesti. Kesinleşti. Bir tarafta arayan, isteyen ve vasıfla bir genelik alemini. Öte tarafta yorgan, dağnak ve sahita Atatürk Şâhâbileri. Durum yesi vericiydi.

★
B u hazır notçayı su şekilde aydınlatmak mümkündür:

Türkiyede Atatürk, daha ziyade bir bayrak gibi azizleştirilmiş ve Atatürkçülük, sadece bir kelime Atatürkçülüğü haline getirilmiş, yanı dendirulmuştur. Zaten bizde ve hele son zamanlarda yalnız Atatürkçülük değil, fikir, inanca ve prinsipler ilgili diğer anımlar da, köksüz bir lafazanlık şeklinde garip bir kelimeçilik haline getirilmiştir: Kelime milliyetçiliği, kelime dininciliği, kelime ırkçılığı, kelime siyasetçiliği gibi. Hâlâ bu kelimeçilik bazan tipki eski mezhep taşkınlıklarında olduğu gibi kör bir saldırganlık halini de almıştır.

Bu arada meslek, ömründe başına şeideye koymamış birinin bir din mührü, ya-

hutta haritada Türklerin yayılış sahalarına gösteremeyecek bir avârenin müteessip irâğı olasık ortada dolaştıkları her gün görülen şeyiyeidir. Gene bunlara benzer olarak, kâlabâkların psikolojisinde yaratabileceğî tepkileri hesaba katmak ferâsetinden yoksun bir takım sorumsuzların, meselâ antikomünizm şeklinde komünizmi yâygın hale getirmelerini seyreden, bunların anacak kelime antikomünistliği içinde kendî gelôberleriyle savaşıklarını görmemek kabil değildir. Halbuki kelimeçilik, düpedüz ehilliktir. İlmlerin, dinlerin, doktrinlerin, inançların dinamik hayatı yeteneklerini kaybedip donmuşlardır. Bu donmuş, kökünden kopmuş ve sokak adamlarının malî olmaz anımlar artıksa yâyan değerler olmazdır. Onlar artık cehâletin malî olmuşlardır. Cehâlet muzaffer olabilir, ama zaferini devam ettiremez.

halde bir tarafta aydınlar, uzmanlar, iyi niyetliler ve meselâ su yuzerinde bir temsilcisiini verdiğim Koleji genç gibi müspet faktörler Türk sahnesinde yaşarlarken, diğer taraftan pes-pâye demagog, ucuz işporta edebiyatı, müteassip kelimeçilik nasıl oluyor da Türk toplumunda nefes almak imkânını buluyorlar. Hâlâ yânar nefes alma imkânını bulmak da değil nasıl oluyor da bazan hâlâ kanlı S. Barthélémy faciaları yaratmak ihtiyaçlarıyla toplantılarında, başında, sokaklar da saldırıcı gösterileri yapabiliyorlar.

Sanıyorum ki bunun cevabı basit: Bir toplum idealist önderlerden yoksun kalmış, ilgiller toplumun üstün değerlerini korumayı vazife edinmezlerse, orada anacak başbâşılık ve Kaoz hükmeder. Meselâ bizde çocuk edebiyatı adına Mayk Hammer'ler sokakları doldurmuyor mu? Filim sanayii bir gangsterlik ve fuhs endüstriyi değil mi? Hiçbir kişi tâbi olmadan çiplak kadın resmi ve bunun neticesi olan seyleri veren dergiler yüzbinlere satılmıyor mu? Bütün bânlar toplumun kendi içinde kendisini koruyamadığını delilleri değil midir?

O halde bir toplum hakiki değerleri bu kadar arka plâna atar ve sinesini Pompei'in son günlerinde reva bulan kuyumetlere açarsa orada idealistin, hakiki fikir ve yazi adâmının ürkmesi, sahnedem çekilmesi ve meydânda sokağın sahiplerine burakması elbette ki mümkünündür.

★
B u çözüllük söyle devam edebilir mi? Etmesi de mümkünündür. Hem de şimdi iç gökündülere düş faktörler de karışmaktadır. Aşırı sağcı, bir Ezher camii vaizi halinde köylere yayılmaktadır. Halbuki bizzat Ezher medresesi Kahirede şimdi kendini çağın icaplarına göre çekip düzlenme dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi adına inan denilen en pâha bigilmez kıymeti, standartlaşmış ve formalizmin önüne geçirmek keygusundadır. Irkçının ata binip, oklarını kuşanıp sefer gitmek istediği yollarda şimdi bâbagâ dâvâsındadır. Aşırı solcu, kafasında ve kendi seviyesinde yağattığı bir suni havanın cezbesi içinde işi kelimeçilliğe ve terimîlige dökülmüştür. Halbuki Bizzat Moskova, şimdi ad

"AT SIRTINDAKİ ADAM,,

Ordunun Politikadaki Rolü : 6

(Londra Muhabirimiz Mete Tunçay, Prof. E. E. Finer'in kitabı özetlemeye devam ediyor)

Kışlaya

Dönüş

Ordular siyaset sahnesinden niye çekiliyor? Bu, cevaplandırılmasının güç bir sorudur. Askerlerin açıkça doğrudan idareleri hâlâ bir çok memlekette (özellikle, Asya örneklerinde) devam etmektedir. Diğer bazı tecrübelere bakarak, Doğrudan veya Yarı - sivrilmiş askeri rejimlerin üç şart bir araya gelince, sona erdiğini söyleyebiliriz:

1 - İhtilâli yapan grubun zamanla kendi içinde bölünmesi.

2 - Hükümetin yönetmeyeceğini olan cunta ile aktif kuvvet komutanlarının, değişen şartlardan ötürü aralarının açılması.

3 - Rejimin siyasi güçlerinin ortaya çıkması.

Ordunun bir cuartelazo ile başa gelme si demek, memleketi ordunun hepsi idare etmeye başladı demek değildir. Bes belli ki, yönetim mevkiiinde bir avuç asker olacaktır. Bu durum, kilit yerlerindeki subayları tatmin etmek zorluluğunu ortaya çıkarır. İhtilâli gruplar, hemen ordunun aylıklarını çoğaltırlar, yeni tezhitat ve malzeme temin ederek askerlerin meslekî ihtiyaçlarını döymaya çalışırlar. Sonra da, ileri gelen subayları yüksek idare sandalyeleri, elçilikler, siyasi görevler, müfettişlikler dağıtırlar. Bu mükafatların yanısıra mücazat da zaruridir. Gürsel'in 7.000'e yakın subayı tasfiye etmesi, tesadüfen değildir. Bir çok örneklerde, sıkı bir emniyet teşkilatı da (Seguridad Nacional) silahlı kuvvetleri zabtı raptı altında tutmaya çalışır. Bütün bu tedbirlerle rağmen, idareci gurubun bölünmesi mukadderdir. Böyle bölünmeler, askerlere has olmamakla birlikte, ordu rejimlerinin başında iş fesat ve şiddet korılmış olduğunu için, askeri hükümetin içinde tefrika çökmesi sivillerinkinden daha vahim olur. MBK'den önce 14'lerin sona Madaoglu'nun uzaklaştırılması, hemen bütün bu tip tecrübelerde paralelliği olan bir olaydır. Siyasi güçler de her rejim için söz konusudur. Fakat askeri bir idare ortamında siyasi güçler, cuntanın dışındaki askerler için fırsat teşkil eder. Her askeri hareketin liderinden, hem orduda hem de bütün vatan sathında sadakatı devam ettiren bir Kemal Atatürkçüsü olması beklenmez. Başka bir zorluk da, ihtilâli askerlerin siyasi yetersizlikleridir. Victor Hugo, aynı zamanda ahişgâhı yapan metresinin yemeklerinden sıkışet eden bir dostuna, kadınağızdan mutfağı da yataktaki kadar becerikli olmasını istemeden haksızlık olacağını söylemiştir. Peron, Jimenez ve Rojas Pinilla gibi askeri Latin Amerikan diktatörlerinin pek kötü iktisatçılar olmalarına şahşemâk gerek. Sonuç olarak, ortaya çıkan ordu rejimleri Sovyet örneklerinin tersine, totaliter olmaktadır çok, rensiz baskı idareleri olurlar. Bu rejimlerin hiçbirinde özel sektör ilgilendirme, siyasi gruplaşmalar halk arasında devam eder. Bu ise, sivil idareye dönüş yolu hazırlamıyor demektir.

Üstünde duracağımız son bir problemde, orduların siyaset sahnesinden gerileyerek çekileceklerine, ilerleyerek son saf hada girişiklerini yarı - sivilleştirme sürecini canlı ve sürekli bir gerçeklige kavuşturup kavuşturamayacaklardır. Örneğin, bugünkü Misir deneyi böyle gelişebilir mi?

Bu konuda başarı kazanmış iki ülke vardır: Meksika ve 1960'dan önceki Türkiye. Aşağı yukarı aynı sıralarda başlayan bu iki hareketin, diğer askeri idare kurum teşebbüslerinden farklı bir ortak özellikleri, başlangıçta ordularının manzamaz ve muvazzaf olmaktan ziyade, ihtilâli halk ordularını andırmıştır.

Bunun anlamı, meslek ruhunun yokluğu ve siyasete halkın iştirakine ordu ideolojisinin elverişliliğidir. Yine de, sivilin kökleşmesi her iki ülkede de uzun sürmüştür. Türkiye'de ilk sivil Cumhurbaşkanı (Bayar) hareketten otuz yıl sonra, Meksika'da (Alemán) otuz beş yıl sonra çıkmıştır. Her iki devlette de askerlikten sivilleşmeye geçiş, tek bir siyasi parti aracılığıyla gerçekleştirilmiştir: Meksika'da Millî Devrim Partisi, Meksika Devrimi Partisi, Devrimci Kuruluşlar Partisi (ayrı partinin çeşitli sahalarında olduğu farklı adlar), Türkiye'de de Anadoluda ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Halk Fırkası, Cumhuriyet Halk Partisi. Her iki parti de devlette aynı şey olmuştur. Siyasetin gerçekten sivilleşmesi, müesseseselmesi geniş ölçüde bu faktörlerin eseridir. Yalnız, bu deneylere baktıktan, Misir'daki gibi yarı - sivillenmiş bir askeri rejimin bütünsüz mahiyet değiştirilebileceğine hükmetmek doğru olmaz. Çünkü, Türkiye'de kurulan sivil müesseselerin 1960'da çetin bir engelle karşılaşınca çöktüğünü, Meksika'dakilerin ise henüz böyle bir imtihan geçirmediklerini unutmamak.

Askeri müdahalelerin geçmişi ve geleceği

Aşkerler, çok eski çağlarından beri, siyasete karışık gelmemiştir. Bu kişiye anlatmaya çalıştığımız «askeri müdahale» kavramı ise, henüz iki yüz yaşına girmemiş hayal modern bir oluşumdur. Yeni müdahalelerin, eskilere en önemlidir, askeri ve politik bir muhtevaları olmasından. Nitekim, Roma'da «Sezarizm» diye bilinen Praetor birlüklerinin ve lejyonların, İmparator yapıp bozmalarında, bütün mesele belli bir adamı tutmakta ibaretti. Bu askerlerin sosyal ve politik programları olmadığı gibi, toplumdan ayrı bir varlık olma şuruları da yoktu. Ortaçağ İtalyan şehir devletlerinde de, siyasete bolca girdip çıkan askerler, bu bakımından atalarından farklılardır.

Memlûk ordularının ve Yenicerilerin politikaya karışmaları da, gahsi sadece duygularından ve özel grup intiyazlarının koruma arzularından doğuyordu. Belki, 17. yüzyıl İngiliz Devriminde ortaya çıkan yeni model ordu, modern örneklerde bir miktar yakışmıştır. Fakat, bu tecrübe uzun yıllar tek kalmıştır. Diğer ölkelerde etki yaptığı da söylenemez. Bugün gördüğümüz ordu müdahalelerinin gerçek kökü, 1789 Fransız Devrimine ve Napoleon İmparatorluğununa dayanır. Askerlerin siyasete karışıklarını girdip çıkan askerler, bu bakımından atalarından farklılardır.

Orduya politikaya iten bir numaralı amîl, subayların profesyonelliliğine olmustur. Profesyonelliliğin temsili, bir baki ma, İşbâlümî dolayısıyla askerlerin kendilerinden başkasına karışıklarını yönünde gelişmişse de; profesyonel subaylık suuru askerlik meselelerine bağlılıklar yüzünden de hatta iç politika meselelerinin üstüne eğilmeyi gerektirir. Eski rejimlerde, politikayı tâyin edenle cepheye döğünen aynı sınıf, yanı aristokrat olmasına karşılık; modern toplumda profesyonel ordu, aynı bir unsur olarak politikacının önüne geçmiştir. ikinci amîl, millîyetçiliğin ve millî devlet kavramının doğusudur. Böylelikle, eskiden bir hanedana sadakat borçlu olan ordu, bunun yerine millete yönelik olmuştur. Millîyetçilik, halk kütüplerine yayıldıktan, ordu sembolleşmiş, bir yandan da bu inancı bir ideoloji olarak kullanmaya başlamıştır. Eski rejimlerin ordularında devlete sadakatla hükümet edenle sadakat aynı şey demekti. «Millets kavramı» sahneye çıkmışa, askerler için hükümetin milleti ne derece temsil ettiğini söz konusu oldu. Bazi durumlarda, millete sadakat ödevi, hükümete

sadık olmaktan gitmemi gereklidir. Bu ikinci amîlde sıkı sıkıya ilgili olarak beliren üçüncü bir müdahale faktörü de, halkın hakimiyeti dogmasıdır. J. J. Rousseau'dan mülhem olarak, Sieyes'in 1789 arifesinde yazmış olduğu «Qu'est-ce que le Tiers Etat?»'ya tez ilân ediyor: Hükümet halkındır ve halkın hakimiyetidir. Bunun anlamı, halkın metallerin meşruyetini demokrasije uğruna bağlamak oldu. Međrîkti dar, bir hükümdarın elindeyken, durum sarti. Vox Populi vox dei (Halkın Sesini Hakkın Sesini kabul edilince, iş karıştı). Halk neydi, sesi neydi? Askerler, o zamandan beri halkın «gerçek» iradesine dayandıkları iddiasıyla, kendi iktidarlarına meşruyet kazandırma yolunu buldular. Bu gelişmelere bağlı olarak, dört dünden bir amîl doğdu: Ayaklanması ordu lar. Bu orduların amacı, vatanı kurtarmak, yahut mevcut sosyal düzeni değiştirmek. Böylece askerler, mahiyetleri içinde siyasete girerler. Yeni bir devlet, bu tip bir ordu hareketiyle kurulunca, siyasetçiler ordu kadrosundan çıkar. Askerler bir çığıt bekçilikle yükümlü olurlar. Mesela, Türk Ordusu, kendi eseri olan Kemalizm'in bekçisidir. Güney Amerika'nın kurtarıcı Bolivar'dan sonra, Ekvador'da Stores, Venezuela'da Paéz, Bolivya'da Santa - Gruz, Kolombiya'da Santander hep onun vârisleri şifa tıyle hükümet etmişlerdir. Beşinci bir müdahale faktörü, sömürgecilikin çıkış egemenliklerine kavuşan yeni devletlerin kuruluşu olmuştur. Bu devletlerin başında iktisadi, irki ve dini gruplarla malar vardır. Millîyetçi akım sömürgeci devletin baskısını kaldırınca, bu farklılıklar tehdit bir hal alır. Dolayısıyla, güçlü bir merkezi hükümet gereklidir. Bu durum, askerlerin politikaya girmelerini davet eder.

Fransız devrimi ve Napoleon İmparatorluğu

Bütün bu hareketler, etki ve karşı tepki yoluyla 1789 Fransız Devriminden ve Napoleon İmparatorluğundan kavruk almıştır. Bazi bâzı... Amerikan bağımsızlık savaşının öncü lük ettiği söyleyebilir. Fakat, bir kere, bu deneydeki halkın hakimiyeti zayıflığı salt değil. Kuvvetli bir yönetenin sınırlı varlığı, başlangıçtan beri müessesesel gelişmiş tâbillerin muvâzeneli bir sistemin bozulmasını önledi. Sonra, Amerikan bağımsızlık orduzu, diğer ayaklanıcı ordularдан pek farklıdır. Çoğu hemen altı ay geçince, 700 kişide indi rildi. Yeni kurulan devlet de, daha son raki bütün örneklerin tersine, içinde çelişkili unsurlardan sıyrıldı. Zaten Amerikan tecrübesinin fesatları, çok geç meden piatlak veren Fransız Devriminin gürültülerini arasında kaynacı ve eriyip gitti.

1) Halk Hakimiyeti
Bu prensip 1789 İnsan ve Vatan das Hakkları Beyannamesi ile İlân edilmiştir, ama Kralın devrilmemesine kadar lâfta kaldı. 10 Ağustos 1792 de Paris halkının Tuileries'i basıp İsviçreli milî hâflâzları doğramasını takiben: 22 Eylülde kurulan Cumhuriyet, «Kavutsuz şartsız halkın hakimiyeti» ne davâyanırdı. 2 Haziran 1793 te Jakobenlerin elindeki Paris Komününün konvansiyonu olarak Jironden idaresine son verme leri, yine bu prensip adına olmustu. Garip bir ki; Jakobenler de 9 Thermidor 1794 te Halk Hakimiyeti adına devrildiler. Bütün bu olaylarda halka da nüfûlmedi. Ancak daha sonra, Nanolevîn önce Frâncîs Konsil, sonra Temelli Konsil ve nihayet İmperator İlân edilirken halkın tasvîh alındı.

Bu devirde halkın iradesinin ifade aracı, askerlerin kişi oldu. 1795 te, ordu veniden teskilatlandı. 13 Ven demâaire'de Pariste coğululuğu fesik eden kralılar, Tuileries'e virâbdıkları zaman, kârelârlarla, Paris'in komâtu sindi orduyu ve topların haândı. Napoleon'un buldular. Askerler, yine halkın iradesini ifade etmek istediler. İngiltere biraz daha yavaş davrandı. Fakat 1914 e gelinceye kadar, yüz yıl önce birbirlerinde bulunmamış profesyonel subay kârelârları her üç devlette de yerleşmişlerdi.

Kooperatifcilik dolabı

Yine bir eski ammızda söyle başlayalım.

Yıl 1946. Bir Bakanlık müfettişi dostum, Karadeniz bölgesinde Fındık Tarım Kooperatiflerinin teftişlerinden dönmiş. Sayın Bakan da Karadenizli. Görüşmek için yanına çağrıldı müfettiş. Müfettiş daha önce Bakanın fındık bahçelerinden alınan ürünlerin ortaklığının aracılı ile piyasaya satıldığını öğrenmiş. Halbuki o bölgenin Tarım Satış Kooperatifine kayıtlı bir üye sayın Bakan. Serbest piyasada kabuklu fındık on kuruş fazla fiyatla satıldığından Bakanın ortaklığı mektup yazıp sormuş, sayın Bakan da on kuruşun hatırına Kooperatifçilikten vaz geçerek fındıklarının piyasaya satılması razı olmuş.

Müfettiş odasında girdiği zaman Bakan güler yüze karsıda. Fındık mahsulünün durumunu sorar. Fıtları sorar ve kooperatiflerin nasıl çalışıklarını öğrenmek istter:

- Çok kötü beyefendi, Kooperatif inancı yerleştirmemiş.
- Neden acaba?
- Çünkü ortaklar piyasada bir kuruş fazla fiat bulsalar hemen dışarı satıyorlar. Aksi olunca da piyasadan toplayıp Kooperatif veriyorlar...
- Cahil millet anlamaz ki Kooperatifçiliği.
- Okumuşlar da yapıyorlar, beyefendi.

Bakan biraz şaşmıştır ama dilinin içine gelen soru kaçırıver azıdan:

- Meselâ kimler?
- Zâtâlinizin fındıkları da bu sene piyasada satılmış.
- Ha buna ben ne söyleyim. Binbir işin arasında.
- Size mektup yazıp muvaffakatınızı aldığımı söyleydim ortakımız.

Sayın Bakan bozulmuştur. Kaşlar çatılı

Hilmi Özgen

sayıları aşağıda gösterilmiştir:

Bu kooperatifleri İşleyicileri ve ulusal konuları bakımından dört grupta toplayabilirim:

- 1 - Tarımsal Kooperatifler,
- 2 - Esnaf Kefalet Kooperatifleri,
- 3 - Küçük Sanat Kooperatifleri,
- 4 - Çeşitli Kooperatifler.

A) TARIM KOOPERATİFLERİ

Bunlardan birinci grupta toplanan Tarım Kooperatifleri Ziraat Bankasının desteğiyle ayakta duran Tarım Kredi ve Tarım Satış Kooperatifleri ile Şeker Şirketinin yardımlarıyla kurulan Pancar Üretim Kooperatiflerinin ortak sayıları toplamı yurdumuzdaki Kooperatif üyelerinin üçte ikisini teşkil etmektedir.

941800 üyesi olan 1575 Tarım Kredi Kooperatiflerinin durumu yukarıda Ziraat Bankası bölümünde anlatılmış olup 15 bin kişi dağılmış yüzbinlerce fakir çiftçiye Ziraat Bankasına kredi verilebilmesi için bu banka tarafından kurulan ve banka kredilerinin kesildiği anda hiç birisi aynakta duramayacak olan yıllık ömürleri olan bu Kooperatiflerin raki ve yapmacık Kooperatiflerdir. 25 çeyrek arsada ancak 190 milyon varlıkların birikmiş olup 1960 yılında bunlardan 906 m masraflarını karşılayabilmiş ve geri kalan 666 Kooperatif ikibucuk milyon lira zarar etmişlerdir.

Ziraat Bankasının bu Kooperatifler eliyle küçük çiftçiye dağıtılu bir milyar liralık tesis ve işletme kredileri tamamen donmuş durumda olup ödeme zamanında şuradan buradan borç alıp bankaya yatırılan ve tekrar alındığında alacakları dağıtılan kırı ve verimsiz paralardır. Zaten bu kooperatiflerin kuruluşları anormal olup bu ihtiyacı duyan çiftçiler

pamuk, fındık ve ipek kozası gibi ürünleri yetistirenlerin mahsullerini teslim edecekleri ve tek elden satıp kır sahipleri kurmuşlardır. Ama gerçekde yukarıdaki önümüzdeki gösterdiğim gibi piyasa fiyat Kooperatifin ödeyeceği para dan 10 kuruş fazla olunca Bakanlık sandalynesine oturan Vekil üyelerin bile ürünlerini dışarı sattıkları yapmacık kırullardır. Bunların bağlı oldukları bireylere yıllar boyunca öyle büyük yolsuzluklar olmuş ve bu bireylere yüksek kademelerdeki idarecilerinden öyle büyük sermaye ağaları yetiştirmiştir ki alım teriyle ürettiği mahsulünü bu dala vere korumalarına teslim eden saf yürekli ortaklara acımatan başka ne gelir elimizden...

15 yıllık Ticaret Bakanlığı müfettişliğimiz sırasında bu Bireylere yüksek makamlardaki idarecileri hakkında öyle önemli soruşturmalarda yapmışızdır ki bunlardan birinin Umum Müdürü 10 yıl önceki varlık bildirisinde Emlâk Bankasına 30.000,- lira borçlu bir küçük apartman katına sahip olduğunu bildirdiği halde 27 Mayıs'tan sonraki mal bayanında bir büyük milyon liralık varlık göstermiştir. Ama bu Umum Müdürü masasındaki özel bir defterde Ticaret Bakanlığında bir çok kodamanlarının ayakkabı numarası yazılı olup pabucu eskiyeni bazı Umum Müdürlerin İstanbul'a telefon ederek bu becerikli kişiden pabucu istediklerini kulağımla duymusudur. Bu sağlam pabucuların hatırına sayın Umum Müdür 10 yıl süre ile gemisini kolaya yürütmüş ve değişik iş Bakanlık müfettişî tarafından yapılan beş soruşturmayı kazasız belâsız atlamıştır. Keller görünene kadar,

Tâ ki 27 Mayıs'ta takkeler düşüp Kuvvet sırtı ile ayakta tutulan bu 215 satış Kooperatifinden 1960 yılında Ziraat Bankasının alacakları toplamı 24 milyon liraya ulaşmakta olup bu paraların dörtte birinin tâhsiline gidildiği anda bütün Kooperatiflerin yıklılacakları açık bir gerçekir.

B) ESNAF KEFALET KOOPERATİFLERİ

Bu Kooperatiflerde de Halk Bankasından kredi alabilemek için 73.000 ortak toplanmış olup kuruluşları 10 yılı aşan bu kooperatiflerin ortakları üzerinde Halk Bankasının 66 milyon lirası donmuş durumdadır. Esnafı dağıtılan bu paraların yut ekonomisindeki önemli rolü hâkimde bir fikir edinebilmek için Bankaca yâymalanan yıllık blâncoların sonlarındaki istatistiklere göz atmak kâfidir. 73.000 üyesi olan bu 147 kooperatifin ortaklarından:

8200 bakkala	14.000.000 lira
3066 kahveciye	5.000.000 »
3200 manufatura	
ve tâhâfiye	6.000.000 »
1411 berbere	2.000.000 »
kredi dağıtılmış olup buna karşılık yurt ekonomisinde yaratıcı bir gâlici olan:	
1115 tornacuya	2.000.000,- lira

luktan uzak olusunun dellidir. Böyle ortamlarda temsil mîseseleri yakışırma kahr. İkinci olarak, ordunun bir grup olarak bencil menfaatini, gözetmesi bu siyasi olgunluğu sürdürmen bir amîldir. Atatürk'ün ki gibi yavru askeri müdahaleler enderdir. Üçüncü olarak, salkiller ne olursa olsun, netice - yasataş - ya sitasız - grub despotlugu. Askeri rejimlerin amaçlarının yüceliği, mahiyetleri hakkında bizi yanıtlamamalı. Son olarak, ordu müdahalelerinin mazeretlerini daha ciddi bir tenkitten geçirerek ele almamızı. Bir askeri rejimi tasvip etmemiz istendiğinde, getirdiği istikrar ve refahı, götürdügül givlenlikle, aştığı yesil müdahaleler, şantajlar ve ayaklanmalar yolumun zararlarıyla târmâlyiz. Ama biz de, askerlerin pek güclü ve sivilin birbirine girmis ve zayıf oldukları öyle ülkeler vardır ki, buralarda bir degerendirme yapmaya kalkışmamız boşuna olur. Askeri rejimler hakkındaki duygularımız ne olursa olsun, bu gibi halerde toplumun yapısının müdahaleyi kaçınılmaz kaldırımı tespite yetimlemiyiz.

- SON -

893 taşçıya	1.760.000
1545 dericiye	2.680.000 lira

kredi dağıtılmıştır.

Halk Bankasında bu Kooperatiflere açılan kredilerin 1/4 kesidiği anda bunların 4/3 ü yıkılacak olup taşıma suyla döndürülmenin bu dolap bakalmış dana ne kadar sürüp gidecektir?

C) KÜÇÜK SANAT KOOPERATİFLERİ

Bunların durumu ise büsbütün yıldızlı acısı olup savaş yıllarının vasiye vurgun imkânları içinde ithâl mallarından tahsis alabilemek için kurulmuş ve dağıtılmak mal kalmayınca hepsinin varlıklar kâğıt üzerinde kalmış hayall teşķillerdir. Bu gün kayıtlı görünen 120.000 ortaktan 120 ortağın yıllık aldatlamaları ödediği adlarıyle açıklanabilirse ne mutlu Türk Kooperatifçiliğine...

1946 yılında bu Kooperatiflerden birinin 80.000 liralık sermayesini yiyen bir müdürü hakkında soruşturma yaparken Kooperatifin İdare Meclisi üyelerinin bu hırsız müdürü nasıl çekindiklerini ve onu kurtarmak için nasıl savunduklarını görmüş ve şâşmuştuk. Bir gün yüzlestirme sırasında hırsız müdürü tepeyi atıp sayın İdare Meclisi üyelerine bir zabartma vermiş ki ortaya atığı gerçekler hâlâ kulağımızdadır.

«Sizler Bakanlıkta Umum Müdürüne para yedişip ortaklara dağıtabaçız diye ithâl lisansı ve mal tahsisi koparıp Yahudi tüccarlar satan kara borsacilar değil misiniz? sizler... Sizler...»

Bu açık oturumda içlerinden birisi iki devre mebusluk yapan sayın İdare Meclis üyelerinin hepsi sus pus olmuş ve bu hırsız müdürü hâkim önünde bile savunmaya mecbur kalmışlardır. Tencere dibi kara ökübü... Ben o hırsız müdürü yılarcaya sonra bir kere daha rastlamışım. Daha büyük bir işin başına geçmiştim. Şimdi kim bilir nelerdedir?...

D) ÇEŞİTLİ KOOPERATİFLER

İstiklâk, Yardımlâşma, Yapı, Sigorta gibi sair çeşitli Kooperatiflere gelince, bunlarda da değişik şekillerde aynı dolaplar dönmekte olup bir Yapı Kooperatifine yakasını kaptırıp 3 fincî devre verem olmakta kurtulabilen vatandaşlarımızın sağlam yapılarına hayran olmamak mümkün mü?

Bu işler neden böyledir? Kâğıtlar üzerinde 5347 kooperatifin 1.813.412 üyesi vardır diye öğündüğümüz bu göstermelik kuruluşları ve bunların bağlı bulunduğu Türk Kooperatif Kurumunun bu güllü hâle düşmelerinin sebepleri nelerdir?

Güney konsumuz İsrail'de 2396 Kooperatifin 750.000 üyesi (2) milyon nüfusa bu genç devletin bütün ekonomik güçlerinde tutuyor da bizim 2 milyon ortağı ile öğündüğümüz 5347 kooperatif fakir bütçemize milyonlarca liralık ağırlıklar veriyor? Kimler yiyor bu paralar? Hiç mi inanç kalmamış bize?

Bütün bu sorularımızda büyük bir gerçek patı olduğu şüphesiz. Ama asıl sebep bunların duşundakiler. Gerçek Kooperatifçilik toplumsal bir insançtan, sosyal dayanışmadan ve imciç üretim sevgisinden gidiş alır. İsrail'de 225 Kibutz, 320 Moşav'ın 187 bin üyesi iki milyon vatandaşın tarım mahsuli târîke bizzat 941.000 ortak Kredi Kooperatiflerini yollar. Kooperatifçiliği emziren ana, kâr kâr idare masraflarını bile çakaramazdı dayanışma ve sosyal adalet inancıdır. Kooperatifçilik bir çeşit sosyalîzmdir. Soygûn düzenin iki dayanagi olan özel teşebbüs ve liberal ekonomi devlerinden ağılu silt emen Kooperatifçilere bu rasitik yapıyı ancak kâğıtlar üzerinde yaşatılabilir beyler... Gerçekte bunlar kokuşmuş cesetlerden başka bir sebep değildirler. Suradan buradan başıslı sağlayıp on katı saray yapmakla Kooperatifçilik yükseltilemez. Tek kâth bir yesodunda bile silâkî kişilerde daha büyük başarılar sağlanabilir.

Güney konsumuz İsrail'de Medit Reisiği maaşın üyesi olduğu Kibutz'ın başıslayıp geçimini oradan sağlayan haftada bir gün inek sağıp bulasık yâyan Türk adamları kutsal Tevrat'ın ay dînî yarınlara doğru giderken bize soygûn düzenini ayakta tutabilmek işi elimizden geleni yapıyoruz. Biz de bî yâna doğru hızla gidiyoruz ama, Kovadî beyler, Kovadîs...»

muştur. Öfkeli bir sigara yakılıp hava dumanyanmış ve tatlı başlayan konuşma kötü sonuçlanmıştır. Gelelim iki milyon ortağı olmakla öviilen Kooperatifçilik oygununun iç yüzüne.

Yurdumuzda gerçek anlamıyla Kooperatifçilik finansına dayanmayan ve fakat hukuki görevleri bakımından kooperatif kişiliğinde olan 5347 Kooperatif mevcut olup bunların türleri ve ortak

Kooperatifler

Tarım Kredi Kooperatifleri	1575	941.799
Tarım Satış Kooperatifleri	215	156.257
Küçük Sanat Kooperatifleri	147	73.289
Yapı Kooperatifleri	430	120.000
İstihâl Kooperatifleri	2050	97.658
Pancar İstihâl Kooperatifleri	357	39.325
Diger İstihâl Kooperatifleri	16	238.488
Yardımlâşma Kooperatifleri	357	100.045
Sigorta Kooperatifleri	196	42.350
Orman Kooperatifleri	3	2.552
	1	1.650
T o p l a m	5347	1.813.412

kendi aralarında bir kuruluş sermayesi toplayıp bankaya baş vuracakları yerde Ziraat Bankasına Kooperatif kurulan yerde köylülerde dağıtılan her bin liradan 20 liralar keşip «bu paralar sizin sermaye hissenizdir» diye ayrı birhesaba konulmaktadır.

Tarım Satış Kooperatifleri de aynı şekilde anormal yaratıklar olup yurdumuzun değişik bölgelerinde incir, fîlüm,

Bu gibi ortamlarda, bir de, askeri darbelerin salgın gibi ülkeyen ülkeye sıçrama özellikleri vardır. Peron'un 1945 başarısı, 1947'de Paraguay'da, 1948'de Peru ve Venezuela'da askeri darbeleri târik etmiştir. Irak'ta 1936 Bekir Sîki hareketi, Atatürk'ten mülhem olmuştu, sonra da 1941'e kadar bir darbe - karşır darbe serisine yol açtı. 1952 Misir devrimi, 1957'de Ürdün'deki başarısı ve 1958'deki Irak'taki başarılı ayaklanmalarla örnek oldu. Irak devrimi, Burma'daki Ne Win diktatörlüğü, 1958'de General de Gaulle'ün dolapları, Eyüp Han'ın Pakistan'daki darbesini hazırladı. Yônelimlere bâlihârsa, lâtin Amerikan ve Orta Doğu tabiatkatının, Asya ve Afrika'da yeni kurulan devletlerde tekrarlanması pek muh temeldir.

Bu kitabın değer yargınlığı ilgisini yoktur. Fakat yine de, bütün bu tâhâfiye yerde, askerlerin siyasete karışma larına karşı iyi - kötü bir tavır takâmına istenir, belki su noktalarnın tesbiti faydalı olur. Bir kere, askeri müdahalelerin askeri toplumun siyasete olgun-

ABD - AVRUPA

Kennedy - Mac Millan görüşmeleri
Batı Savunma sistemi ile ilgili önemli meseleleri yeniden ortaya çıkardı. Skybolt füzelerinden vazgeçilmesi İngiltere'nin prestijine darbe vurdu.

Asaçılık

Batı adalarında Nassau'da Batı dünyasının iki büyük lideri arasında yapılmış görüşmelerin sonuçları, İngiliz basını ile yaygınlaşmasa gelmemesi ile wasiflendirildi. Son NATO Bakanlar Konseyi toplantılarında Amerika Birleşik Devletleri ile İngiltere arasında Skybolt füzeleri ile ilgili olarak ortaya çıkan anlaşmazlık, bu skandalın nedeniyle İngiltere'ye aleyhine göstergedendi.

Skybolt 12 metre uzunluğunda iki katlı, katı yakıt kullanan ve 8000 bombardıman uçağından konanı altından atılabilen bir füze. Washington 1960 da, bu füze ile İngiltere'ye vermek için tarih itti. Londra da bunun üzerine 25 milyon dolar harcarak, Vulcan II uçağından bu füzeleri稳定的 hale getirmiş. Amerikan Hükümeti ise stratejik hava kuvvetleri (SAC) no 94 B-52 uçağından kullanması, bu füze ile İngiltere'ye 667 milyon dolar ödenmiş. Bu arada, İngiltere Blue Streak füze projesini iptali etmiş. Zira, bu füze karada ki bir isten atırmak üzere hazır lansman, uçağtan atılabilecek Skybolt yanında sakıncalar gösteriyordu.

İngiltere füze alanındaki bütün sınırlarını böylece Skybolt'a bağlamış oluyor. Nassau görüşmeleri bu sonunda da, Skybolt füzelerinin İngiltere'ye导入 durdurulmuştur.

Polaris

Amerikan hükümeti, yeni yıl bütçesine Skybolt için herhangi bir ödenek koymamıştı. Savunma Bakanı McNamara, iki hafta önce, Londra'da meşlektarı Thorne'a bu buna izah etmeye çalışmış. Füzenin yapılan ilk beş denemesi başarısızlığını sonucunda Ayrca füze, son derece karışık bir yapıya sahipti. Amerika, bunun yerini tutacak başka silahlari geliştirmiştir. Süratle atıgeyen kıtlıklarla Minutesman bunlardan biriydi.

Bu nedenler Ingiltereli taşımıştır. Ingiltere, bu nedenlerde de Skybolt projesini iptali etti. Ingiltere'ye NATO klasyk kuvvetlerine daha fazla iştirak etme bulunuştu. Yerine de, basıktırın kojasınları. Özellikle, bu son noktanın Amerika Birleşik Devletlerinin uzun vadeli hedeflerine uygun olduğunu belli etti. Üstelik, her iki tarafın teknik nedenlerde kendi kendine maliheteye sayılamadı. Polaris de, hala geliştirilmiş füzeler, bu denemelerinde başarısızlığa uğramıştı.

Nassau anlaşması ile Skybolt füzesi tarihe karıştı. Tarih, kırıktır, bir diğer nokta, Ingiltere'nin nükleer bağımsızlığıdır. Gerçekten Skybolt yerine, Ingiltere'ye verilmiş hizmetinde anlaşmazlığı varsa da, Polaris füzesini kullanmak için bu tip eridimli mermileri isteyebilecek denizaltıları lâzımdı. Bu denizaltıları Ingiltere'nin 1970 yılına kadar, İngiltere'ye bu tarihe kadar UK nükleer bağımsızlığını muhafaza edecekti. Pekâl, Ingiltere, helva yapmak için şokero sahipse de, unu bulamıyordu. Füze olmayan bir nükleer kuvvet ne de receye kadar etkili olabilir? Polaris füzeine aynen ve ünlemeli İngiltere savunmasının kilit noktası havadan denizaltına indirildi. Böylece eksi-dentzim impara torluğunun geleneksel getiriliğe yeniden ortaya çıkmak, kendini gösterdi. Pekâl bunun代替ye ve yükleyecegi mallı küllef. Avam kamerasında firinalar koparabilecek ve hatta Muhammed Ali Partisi seçimleri kaybettilerecek şeydi.

Fransa

Nassau anlaşmasının bir ucu, Fransa'ya dokunuyor. Başkan Ken

Başkan Kennedy ve Başbakan Mac Millan

Düğümlenen meseleler

nedy, Saray De Gaulle'e, Mac Millan'ın yaptığı aynı teklifi ulas türdü. Paris'teki Amerikan Maslahatçıları tarafından sunulan mesaj, Elysee Sarayından mahmut ayelli bir kabine toplantısının konusu oldu. De Gaulle'ün milli bir nükleer kuvvet meydana getirme tasarısına verdiği önem biliniyorken, Başkan Kennedy'in tek istiften sempati ile karşılanması beklenmemesdi. Nitelikle Dual D'Orsay sözcüsü, nükleer bağımsızlık ve denizaltılar imalatının ortaya çıkardığı meselelerin muhtemelen uzun zaman alacak ayrıntılı incelemlerde bulunmayı gerektirdiğini söyledi.

General De Gaulle, Polaris füzeleri teklifini reddettiği takdirde, Fransa'nın nükleer bağımsızlığını korumaya kararlılığı bir kere daha doğrulanmış olacak. Bu durumda Observer'inbagışasına koyduğu başlığın anlamı, daha iyi anlaşılıyor. Haftalık İngiliz gazete, on yıl sonra Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği dışında, dünyadaki tek nükleer kuvvetin Fransa olasığını sıyrıp, İngilterenin nükleer bağımsızlığı hakkında bir hayalin sonusuna varıyor.

NATO

Aslında bütün bu meseleler, bu yük bir batının parçaları. Bütün NATO'nun savunma sistemi ve stratejisi. Strateji içinde Atiantik İttifakının nükleer savunması masası başıya kaplıyor.

Nükleer strateji meselesi, ABD genel olayı ile de söz konusu edilmiştir. McNamara'nın ve genelilikte Pentagon (ABD Savunma Bakanlığı)'un Avrupa savunması için klasik silah ve kuvvetlerin artırılması merkezinde. Buntun birlikte Amerika'da bazı askeri ve sivil uzmanlar, bu göründe katılmıyor. Skybolt füzesinin İmaline devam edilmesini savunan askeri uzmanlar ve Amerikan kurmay heyetleri başkanları, İngiltere ve Amerikan hava kuvvetlerinin Skybolt füzesine sahip olmanın Sovyetler Birliği'ni çok pahalı malıcı bir hava savunma sistemi gibi muhafaza etmeye zorluyor. Bu proleden vazgeçilime, Sovyetler, sahip olacakları tasarrufları daha büyük bir kitalararası osallık füze kuvveti kurmaya çalışacak.

Sivili uzmanlar arasında en yetkinlerinden biri olan Professor Henry Kissinger, de Foreign Affairs dergisine yazdırdı son yazısı. Avrupanın beklenen bir nükleer kuvveti sahip olma tezini savunmaktadır.

1 Ocak 1963 te NATO başkanlığından ayrılmak olan General Lauris Norstad da bu konu da McNamara ve Pentagon'la buluşarak hâlinde. Norstad, NATO'nun çok tarafsız bir nükleer kuvveti sahip olma tezini savunmuştur.

NATO'nun ortak bir nükleer politika izlemesine an. büyük en gelin, General De Gaulle'ın olsun muhakkak gibidir. De Gaulle, B'de Fransa, emeline uygun olarak bağımsız bir nükleer kuvveti, NATO veya başka bir tek sekkide bağlı olmaksızın kullanmak istemektedir.

Nassau görüşmelerinde çok farklı bir NATO nükleer kuvveti kurulması yolunda bir adım atılmıştır. Ancak bu, Fransanın vereceği cevabı bekliyor.

MacMillan'ın daha çok yüntüsi gibi ortamda, öne sürediği karşılık bağımlılık (interdependence) doktrini, şüphesiz gündümüzün uluslararası politikasına hâkimdir.

YEMEN

Birleşmiş Milletlere kabul edilen Cumhuriyet hükümetini Ankara henüz tanımadı.

Kennedy ve Cumhuriyet

Amerika Birleşik Devletleri'nin genel başkanı bir ay süren yoklama ve görüşmelerin sonucunu geçen hafta geldi. Süpheziz Yemen Cumhuriyet

rejimini tanımak için bu kadar zaman gerekip gerekmediği sorusunu ortaya atıyor. Kennedy'in potrol intiyazları söz konusu da olsa, imamlık gibi çögümüza uyman, gerici bir rejimi desteklemesi zaten beklenmiyordu.

Washington hükümetinin San'a ve Kahire ile yaptığı bir tıpkı temasların başlica amacı, silahlı çatışmaların Yemen sınırları dışına taşınmasını önlemek ve bu arada Misir hava kuvvetlerinin Suudi Arabistan başkent ve diğer şehirlerine anı hâcumular yapmasının hâlimini ortadan kaldırırmaktı. Bir ay önce Başkan Kennedy'in Yemen Cumhurbaşkanı general Sallal ve Misir devlet başkanı Nasır'ın özel mesajlar yollamasının yanısına, İmam El Bedr'e syn sekilde müracatta bulunmaması dikkati çekti.

masti.

Kennedy yönetimi bu yönde davranışmakla kazançlı çıkmıştır, denebilir. Zira, Cumhuriyetçilerin duruma hâkim olduğunu dörtlü da olsa kabul etmekle, bazı şartlarını daha kolay ortaya koymayı başarmıştır. Misir'in Yemen'deki kuvvetlerini bazı şartlarda da olsa geri çekmeyi taahhüt etmesini, İhtilâlcilerin de komşu ülkelerde imzalandımsız olan sınır anlaşmalarına riayet edileceği hususunda söz vermelerini gerektirmiştir.

Washington hükümetinin Yemen Arap Cumhuriyetini tanımamasına karşılık, Sallal hükümeti, Yemen ile Suudi Arabistan arasındaki 1934 Taif anlaşmasının kabul ediyor ve böylece Fizan ve Nefer bölgeleri üzerindeki hak iddialarından vazgeçiyor. Kennedy yönetimini bu pazarlıkla müttetfiki İngiltere de unutmadı. Londra hükümeti, İhtilâlin başlangıcından bu yana Aden ve Güney Arapstan Emirlikleri Federasyonunu geleceği hakkında daha ciddi endişeler beslemeye başlamıştı. Kennedy, 1934'de İngiliz hükümeti ile İmam Yahya arasında imzalandımsız olan anlaşmanın da tanınmasını istedti. San'a hükümetinin bunu kabul edip etmediği konusunda kesin bir belirti yok.

Sallal ve arkadaşlarının bu arada Misir'in baskısına da uğradıkları gözden uzak tutulmamalı. Gerçekten, Time dergisine inanmak gereksiz, Yemen hârekâtı Misir'e göre bir milyon dolara

Albay Sallal

İşin güç sahnesinde mal oluyor.

İşte savaşların çete milice delesini andırır terzâr cereyan etmesi, kesin zaferler kazanılmaması gidişteiyor ve Marçal Amr'in prestiji belîli bir ölçüde kayıp ugrayıyor. Bu arada Misir kuvvetlerinin tehdit ve insan bakımından da kayipları olduğu gözönlüne almamalı.

Yemen Cumhuriyet hükümeti bu baskilar ve tâvizler karşısında, milletlerarası durumunu kuvvetlendirmek ve özellikle halka vaad edilen sosyal ve ekonomik reformlar için kazanılmaz gördinen mali ve teknik iş yardımını sağlayacak olanaklarını kazandı.

Nitekim, Washington hükümetinin San'a hükümetini tanımamadan bir kâş gün sonra, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Cumhuriyet rejimi temsilcilerini kabul etti. Bu arada Kanada ve İtalya gibi NATO üyeleri de Cumhuriyet rejiminden yana çıktılar.

Artık basarı şansı kalmamış olan düşük imam Mansur Billah El Bedr bile, «silerin, Amerika Birleşik Devletleri tarafından tanınması, da alanda bizlere zor durumda bırakacaktır» derken Ankara hükümeti bu konuda uyanmadığı intihâbı vermektede var ediyor. Yemen Cumhuriyet rejimini tanımak için İngiltereyi mi beklemek lâket?

YÖN, 26 ARALIK 1962

MARCEL AYME'den
BAŞKALARININ KELLESİ
(Komedi 3 Perde)

Persembe, Cuma, Cumartesi Saat 18 ve 21.15 de

Öğrenci Matineleri: Pazartesi, Perşembe Saat 18 de (2.5 Lira)

Halk Matineleri: Çarşamba, Cuma saat 18 de (5 Lira)

Halk Geceleri: Pazartesi, Perşembe Saat 21.15 de (5 Lira)

ARENA TIYATROSU'nun biletleri ayrıca Aksaray KITAP KİTABEVİ ile Osmanbey ENIS TOGAY KİTABEVİ'nde satılıktır.

ÜBÜ

Pazar, Pazaresi, Çarşamba Saat 18 ve 21.15 de

Öğrenci Matineleri: Pazartesi, Perşembe Saat 18 de (2.5 Lira)

Halk Matineleri: Çarşamba, Cuma saat 18 de (5 Lira)

Halk Geceleri: Pazartesi, Perşembe Saat 21.15 de (5 Lira)

YÖN — 157

TİYATRO Üc oyun

Ülkü TAMER

Arena Tiyatrosu, Siraselviler'deki sevimli salonunda iki oyunu birden sürdürür. Ülkemizde eşine pek sık rastlanan bir olay: Gerek iki oyuncu, ge rekse oynanacağın belirlenmiş öteki oyuncular, Arena Tiyatrosu'nun bir tutumu olduğunu gösteriyor. Ayrica, oyuncuların sahneye konuşu ve oynanışı da aynı tutumu desmektedir. Ellerine ne geçerse hem seyirci önüne çıkarmayı, kendilerine uygun bir rol bulmaya fırsatı kaçırmayı bazı tiyatrocularımız ne der, bilmem; Arena'cılar bu davranışını inşaçıların getirdiği bir gül duygusu veriyor.

Toplumun belirli kurumlarıyla, dilleriyle alay eden oyuncular kısının aklına bir takım «esraren - giz» düşünceler getiriyor: Ne Übü, ne de Başkalarının Kellesi, sic yâfice Türkiye'de oynamamadı, bu aşık ortada. Ama bir de su var: Bir Türk yazarı kalkıp Übü gibi, Başkalarının Kellesi gibi bir oyuncuya bugün ülkemizde oynatabilece mi? (1) Yanlış olmayı çok istem, ama hiç sanmıyorum. Jarry'nin oyunu Polonya'da, Aymen'inke Poldavia'da geçiyor. Ben nesemi buldum: Bir başka üskere uyguladım iki oyunu da, tatlı tatlı sevrettim. Görmemiş olanlara sah veririm, gidip Arena Tiyatrosundaki iki oyunu da görsem; yalnız sahneye konusun ve oynamış güzel olduğu için değil, nafakat - tefecik Türk yazarı zavallığının neler çekmekte olduğunu anlamak için de...

Aya gidenlerin hepsi de komüalist değil ya...

**Arena'da
bir kral**

İlk olarak 1896'da Paris'de oynanan ve büyük bir skandal yaratan Übü, aynı skandal İstanbul'da yaratmadı (yalnız devrimci Milliyet'in devrimci Ulunay'ın bir şeyler yazdı ama o zaten başbaşı na bir skandal). Başörtülü bazı kadınlar gelip ilgiyle seyrettiler oyunu. Bu, İstanbul sevircisinin aydın mı, voksa kuzu gibi mi olduğunu gösteriyor, bilmiyor. Bil diğim bir şey var, o da su: oyuncu gören her kişi, karşısında saygı duyması gereken bir çalışma ve bu çalışmanın getirdiği başarılı bir temsil buldu.

BAŞKALARININ KELLESİ: Tuncer Necmioglu, Nurhan Nur, Serpil Gence, Remzi İnanç

Bu oasarı, kişisel cabalardan değil, bir «takım bireliği»nden gelmektedir. Sahnede konus, dekor, kostüm, müzik, danslar ve oyuncular hep o aksamıyan «takım birliği»yle yürütülmüştür. Bu konuda fazla yazmay gereksiz bulunuyorum, çünkü Übü çoktan ödeğimiz bir başıyla verilmektedir. Yönetici Asaf Çiğiltepe ile şunu söyley. Savcı Bertolier'in kansı da doğrulamaktadır buna Işin içine karısı girince bir düşüncenin içine Savcı Bertolier'yi. «Üzülmeye» der mahküm Valorin'e, «seni serbest bırakır, kaftanı buluruz.» «İyi ama, kaftanı bilmivorsunuz ki...» Bertolier cevap verir: «Bir kaftan gereklisi adalet muhakkak bulur!»

Türk yazarları haa, Tanrı günahlarını bağılaşın.

Başarılı bir oyuncu olan, Türkçe ye de aynı başarıyla aktarılan Başkalarının Kellesi, Übü kadar etkilidir. Bunda, sahneye konuşturan tutarsızlığını da pavi olsa gerek. Örneğin, bir Savcı Bertolier «Fars» oynarken öteki oyuncular kendi havalarını calıvorlar. Oyunlar sık sık sahnenin önünde ilerleyip seyircilere «Poz vermesi» de rahatsız edici.

Savcı Maillard'a oynayan Remzi İnanç'ın dikkisyonu o kadar temiz değil: üstelik oyunda bir rahatlık yok, oldukça kuru. Mahküm Valorin rolinde Başar Sabuncu soğuk kahyor, ayrıntılara inmemiş, düz bir çizgisi sürüdürür. Tuncer Necmioglu Savcı Bertolier olarak oyuncunun başarılı kişiliğini savcı da övüyor: «Üstelik aleyhinde kesin deliller yoktu!»

Mahküm Valorin, idam edildeden bir gece önce kaçar. (Herhalde ertesi günü akşam gazeteleri,

CANAVAR ASILDI diye manşet tamamışlardır, yazık!) Savcı Maillard'a gelerek suçlu olduğunu, cimayıet gecesi Savcı Bertolier'in kansıyla birlikte bir otelde bulundu.

İkinci oyuncu, Başkalarının Kelleşi, adalet düzenini hiveden bir serdir.

Savcı Maillard, adam öldürmekten sanık bir mahkumu idam cezasına çarptırınmayı başardığı için çok keyiflidir. Karısı, dostları, meslektaşları onunla «iftihâr» eder. Übü Baba'yı oynayan Ergun Köknar'ı ayrıca kutlamak isterim.

Neseli Adalet

(Başkalarının Kelleleri Tuncer Necmioglu'nun verdiği fara havasıyla oynansaydı iyi olurdı diyeceğim). Önceleri yadırganan bir savaşı. Ama oyuncuların ilerledikçe içiyle anlaşılıyordu. Savcının, Tuncer Necmioglu'nun oyunu da bir anla kazanıyor. Mehmet Gülerşüz ile Tunca Yonder, zaman zaman avını haremeleri tekrarlamakla birlikte, kıraklı kaftanları iyi veriyorlar. Belki sinemanın buraktığı alışkanlığı olacak. Nurhan Nur, gerekliinden de donuk; ama genel olarak başarılı denebilir.

Küçük Sahne

M evsimi Tütün Yolu gibi her bakımdan sağlam, oturmuş bir oyuncu açan Küçük Sahne, yazık ki av

AKLIN OYUNU: Engin Cezzar ve Gülriz Sururi

Gecekondu Gazetesi
15 günde bir.... Ocakta çıkıyor....
Gecekondularda yaşanan milyonların sesi!
Aziz Nesin, Mahmut Makal, Hüseyin Korkmazgil, Şair Ceyhun Atıf Kansu, Fethi Naci Turhan Tükel, Nuran Yuluğ, Prof. Perihan Çambel, Dr. Türkova Ataöv, Yunus Koçak....
Ve daha birçok tanınmış yazarla, birarada.
Bekleyiniz...

TÖN, 26 ARALIK 1962

ZIRAAT BANKASI

SAY

Ziraat Bankasında tasarrufunuz varsa Talih kuşu size de ugrayabilir

T.C. ZİRAAT BANKASI

BASIN — A 2406/154

ni başarıyı sürdürmemiyor. Tiyatro olarak geri bir anlayışta, bugünün sevircisini pek ilgilendirmeyen, zaif yapı Aklin Oyunu, Engin Cezzar'ın gücüyle ayakta durabiliyor. Ensin Cezzar çok iyi oynuyor orası öyle; ama amaç Cezzar'ın oyununu göstermesi iddiye bir başka eser bulunabilirdi.

Sahneye koyuş sağlam ve beliri değil. Örneğin, koridor sahnesinin oyundaki yeri nedir? Gerekli inis - çıkışların sağlanamaması, eserin çığlıklarla başlayıp çığlıklarla bitmesi nedendir?

Kostümler de öyle: oyuncuların bazları 1900 villarının kıyafeti içindeler, bazları da yırtımcı, üç düğmeli ceketler, naylon çoraplar giymisler

Engin Cezzar'dan başka Gülriz Sururi'nin, Cüneyt Türel'in, Gülbey Eray'in (zaten çok kısa iki rol) ve bir yere kadar da Ali Yalaz'ın adlarını anabiliyim. Öteki oyuncuların, özellikle Mehmet Akan'ın, pek başarısız oyunnarında suçun yalnız sahneye koyucuda olduğunu bie sanmıyorum.

Bana kahrsı, Aklin Oyunu, Küçük Sahne'ye yine Küçük Sahne tarafından verilmiş çok ciddi bir ihtarır.

(1) Bir arkadaşım notu: İnşallah oynatabilir.

